

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 45 · 31. januar
Sesjonen 2023–2024

Møte onsdag den 31. januar 2024 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 45):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:07]: Representanten Morten Stordalen vil framsette et representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:00:23]: På vegne av representanten Frank Edvard Sve og meg selv har jeg gleden av å framsette et forslag om endringer i jernbanereformen.

Presidenten [10:00:27]: Representanten Per-Willy Amundsen vil framsette et representantforslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:00:48]: På vegne av stortingsrepresentantene Tor André Johnsen, Morten Wold, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Bård Hoksrud og meg selv har jeg den glede å fremsette et forslag om umiddelbar økning i finansieringen av politiet.

Jeg ber samtidig om at det behandles etter Stortingets forretningsordens § 39 c, sånn at det kan komme til behandling i morgen, etter behandling i gruppene.

Presidenten [10:01:12]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:19]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:01:21]: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Emilie Mehl, Kari Nessa Nordtun og Oddmund Hoel vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Olaug Vervik Bollestad.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:01:48]: Oppbyggingen av barnehager i Norge har vært en stor suksess. Vi har hatt en fantastisk dugnad fra ideelle, private og kommunene, og vi har fått full barnehagedekning. Vi har dyktige ansatte i barnehagene, vi har høy kvalitet, og vi har svært fornøyde foreldre. I dag er det svarfrist for å komme med innspill på regjeringens forslag til endringer i barnehageloven, og i høringsnotatet står det:

«Det er kommunene som kjenner behovene til sine innbyggere best, og kommunene trenger der-

for de riktige verktøyene for å drive god styring av både private og kommunale barnehager.»

Jeg mener regjeringen tar grunnleggende feil. Det er familiene som kjenner sine behov best. Valg av barnehage er et viktig valg for familien. Det er familiens valg og etterspørsel etter ulike barnehager som skal styre barnehagetilbudet vårt i kommunene – ikke kommunestyrene. Regjeringen ønsker at avgjørelser skal tas nær folk, men noen ganger er det faktisk best at beslutningen tas av folk. Hvis barnefamilie i en kommune ønsker å sende ungene sine i kommunale barnehager, vil private og ideelle barnehager miste søknader, og ikke minst tilskuddet. Slik skal det også være. Når kvaliteten er minst like høy og etterspørselen etter ideelle og private barnehager er like høy, og ikke minst representerer et mangfold, hvorfor vil da statsråden la kommunene overstyre barnefamiliens egne valg om hvor de ønsker at ungene skal gå i barnehage? Vi svekker valgfriheten, og det blir et dårligere og mindre mangfoldig barnehagetilbud.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:03:57]: Vi vil ha et mer framtidsrettet regelverk, som setter ungenes behov først, som tar dagens utfordringer i sektoren på alvor, og som vil gi bedre kvalitet i barnehagene i årene som kommer. For å lykkes mener vi at kommunene må få større mulighet til å utvikle en helhetlig oppvekstpolitikk sammen med både private og kommunale barnehager. Kommunene kjenner barnehagene, de kjenner barnegruppene og de lokale forholdene best – og bedre enn staten. De bør derfor bestemme finansieringen til private barnehager, men innenfor tydelige og forutsigbare nasjonale regler.

Gode barnehager betyr mye for ungene våre, og vi har gode barnehager i Norge, både offentlige og private. Forslagene vi har sendt på høring, skal gjøre det lettere for kommunene å satse mer på barnehager lokalt. Det kan f.eks. være mer bemanning i både private og kommunale barnehager, eller det kan være å styrke barnehagetilbudet i levekårsutsatte områder for å jobbe med ungenes språk, som jeg også gjorde da jeg var ordfører i Stavanger.

Vi må også hindre at barnehageeiendom blir rene spekulasjonsobjekter. Derfor ønsker vi mer nøkterne tilskudd til eiendom. Regjeringen vil også stille strengere krav til barnehagenes bruk av tilskudd. Barnehagene skal f.eks. ikke kjøpe inn dyre firmabiler eller hytter for de ansatte, slik enkelte tilsynssaker har vist.

Jeg er enig med representanten i at beslutningene skal tas av folk, og jeg må si at det er virkelig det folkestyret i kommunene våre legger opp til.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:05:53]: Ungene er viktig for kommunene, men ungene er viktigst for foreldrene, og foreldrene ønsker altså valgfrihet og mangfold. Jeg kan ta et eksempel på at det mangfoldet er un-

der press. I Holmestrand var det i fjor en ideell barnehage som ble nektet å utvide fordi kommunen heller ville ha kommunale plasser. Søkertallet til Fredly barnehage var dårlig, sa kommunen, men hvis søkertallet var dårlig, skulle en ikke tro at noen hadde satset på å utvide. Kommunens påstand var at de måtte ha høyere kvalitet, og ikke minst ha full barnehagedekning og oversikt. Er det slike eksempler, når ideelle aktører faktisk har gjort en jobb og har kvalitet, statsråden ønsker flere av, der kommunale barnehager får vokse på bekostning av ideelle og private barnehager?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:06:52]: Jeg ser at enkelte er bekymret, som også representanten er, for å overlate mer ansvar til kommunene, og trekker den konklusjon at det automatisk vil føre til færre private barnehager. Jeg mener at dette er å nedvurdere det lokale selvstyret. Kommunene kjenner de lokale forholdene best og skal drive god oppvekstpolitikk for alle, og det er derfor naturlig at kommunene skal ha større innflytelse. Kommunene vil også tilpasse tilbudet til barnegruppen og det faktiske behovet i barnehagene, noe staten ikke kan.

Høringssvar fra KS viser at de i hovedsak støtter regjeringens forslag om sterkere lokaldemokratisk styring av barnehagesektoren. KS har tillit til at kommunene kan ivareta et større ansvar for styring og finansiering av tilbudet i private barnehager. De understreker nettopp viktigheten av et godt samarbeid, som jeg også støtter, mellom kommuner og private barnehager om utviklingen av barnehagetilbud og kvalitetsutvikling, i tråd med prinsippet om lokalt selvstyre. Det gjøres ingen endringer i foreldrenes valgfrihet, men i kommuner ... (Presidenten klubber.)

Erna Solberg (H) [10:08:12]: Jeg forstår at statsråden ønsker et fremtidsrettet regelverk. Vi andre ønsker en fremtidsrettet barnehagepolitikk for barn. Vi ønsker at barn får et tilbud som er mangfoldig og fleksibelt, og at foreldrene kan få lov til å bestemme – velge mellom ulike tilbud. Det vil være målet vårt, og det var målet med det store barnehageforliket, som regjeringen nå faktisk gjør en stor endring av. Det betyr at det ikke lenger er et forlik om barnehagepolitikken, som vi har stått for siden det ble innført for 20 år siden. Det er i seg selv negativt. Dette betyr altså at det blir mer byråkratiserende, det skaper mindre forutsigbarhet for dem som driver barnehager, det er konfliktskapende, det skaper mindre valgmulighet for barnefamiliene – i en tid hvor private barnehager allerede sliter med lave driftsmarginer. Hva er formålet med å fjerne valgfriheten til foreldrene og overstyre hele barnehageforliket?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:09:17]: Jeg er sterkt uenig i representantens beskrivelse av lovforslaget. Jeg mener det er med på å sikre likebehandling og forutsigbarhet. Vi vet at vi enkelte steder – jeg opplevde dette selv da jeg var lokalpolitiker – ser en reduksjon i barneantallet, i enkelte bydeler f.eks. Da kan en kun gjøre noe med plassene i de kommunale barnehagene, ikke i de private. Jeg tenker i hvert fall at det er viktig at vi likebehandler dette, at vi faktisk kan bygge opp, sånn at vi i sånne kommuner som jeg kommer fra, kan bygge opp barnehagetilbudet der det faktisk er behov for det i den enkelte bydel, og ikke kun måtte gå etter noen barnehager når en skal dimensjonere ned. Det er viktig at vi har et likebehandlingsprinsipp og forutsigbarhet, og at vi bygger barnehager og har barnehageplasser der folk faktisk bor.

Erna Solberg (H) [10:10:05]: Det er slik at hvis foreldre ikke velger en privat barnehage, vil ikke den private barnehagen kunne drives over tid. Det betyr at det i dagens modell er foreldrenes valg som bestemmer om det er offentlige eller private barnehager. Det statsråden ønsker å gjøre, er å flytte det fra foreldrene til kommunepolitikere – med den delen av uforutsigbarhet det er når det dreier seg om å investere i kompetanse, kunnskap og folk, skape ulike alternativer.

Det vi har sett gjennom den modellen vi har for barnehager i Norge, er at vi har fått barnehager hvor barn har fått lov til å klatre i trærne, være ute hele tiden. Vi har fått steder hvor de får lov til å ha dans og drama, pusle og drive med keramikk – alt mulig forskjellig. Under forrige regjering laget vi en rammeplan, som har blitt fornyet og endret, slik at vi sikret at det er god kvalitet i alle barnehagene. Vi stilte mange krav. Det eneste bidraget i regjeringens forslag er at kommunepolitikere kan la være å la foreldrenes valg bestemme hvilke barnehager som finnes, man overfører det til kommunepolitikere. Det betyr mindre mangfold.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:11:10]: Jeg registrerer at jeg har mer tillit til det lokale folkestyret enn representanten har. Jeg mener det er utrolig viktig at nettopp kommunene skal få anledning til å styrke barnehagene der det er behov for det. For eksempel skal en i levekårsutsatte områder, der en ser behov for særskilt satsing på bemanning, kunne gjøre det uavhengig av om det er private eller kommunale barnehager der. I dag kan en bare gjøre det med kommunale. Det samme gjelder f.eks. språkinnsats. Vi ønsker å rette språkinnsatsen der det er mest behov for det. Da må en kunne gjøre det i barnehager der det er behov for det, uavhengig av om det er en privat eller kommunal barnehage.

Erna Solberg (H) [10:11:50]: Statsråden må leve i en viss forvirring, synes jeg nå, for det er ingen problem med f.eks. å lage ekstra tilskudd knyttet til ekstra ting i barnehager i en kommune i dag. Det går an å lage språkopplæring, det går an å lage systemer for det, men det er ikke slik at man nødvendigvis er nødt til det. Ekstraordinære tilskudd til barn som trenger hjelp, er utenfor denne ordningen og kan puttes inn der barna faktisk trenger det, og det er fullt mulig å gjøre det på andre måter enn ved å svekke formålet om likebehandling. Det som skjer nå, er at foreldrenes makt minskes til fordel for politikernes.

Jeg mener at desentralisering er viktig. Jeg mener at samfunnet skal bygges nedenfra og opp, og da er det faktisk enkeltpersonene som er viktigst. Jeg tror foreldre vet mer, f.eks. om barna trenger litt mer keramikk, eller om de trenger litt mer klatring i trærne. Hvis vi skal skape en skole og en barnehage som er et godt utgangspunkt, bør vi begynne med å stole på foreldrenes valg. Det er det grunnleggende, for de private vil forvitte med den uforutsigbarheten regjeringen gir.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:12:55]: Jeg mener dette lovforslaget sikrer nettopp valgfriheten til foreldrene. Det sikrer at de kan ha en nærbarnehage, en god barnehage, i sitt lokalmiljø, og at det ikke skal være forskjell på om den er privat eller offentlig. Jeg mener det også sikrer at vi klarer å møte de utfordringene som vil komme enkelte steder med lavere barnetall, på en god måte, og at vi sikrer kvaliteten i barnehagene. Det er det aller viktigste for meg – og det beste for ungene i de viktigste årene av livet deres.

Hege Bae Nyholt (R) [10:13:44]: De borgerlige partiene, bl.a. Kristelig Folkeparti, blander bevisst kortene når de snakker om private barnehager. De skyver små kultur- og idrettsbarnehager foran seg og nevner ikke megakonsernet Læringsverkstedet. De kaller bare begge private når de i realiteten er ideelle og kommersielle. Statsråden bruker de samme ordene som høyresiden, og bidrar sånn til å dekke over at det er store forskjeller der.

I dette øyeblikket er det mange ideelle barnehager som er i ferd med å gå konkurs på grunn av regler myntet på å regulere de store konsernene. En av disse er Trollsteinen barnehage i Larvik, som drives av Bente Seierstad, som er aktiv i statsrådets eget parti. Hva vil statsråden si til henne og andre ideelle barnehagedrivere?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:14:32]: Regjeringen ønsker helt klart å bruke ressursene i barnehagesektoren på en bedre måte enn vi gjør i dag. I dag får private barnehager tilskudd per barn, uavhengig av barnehagens størrelse, beliggenhet eller barnegruppens behov.

Vi mener at det ikke stimulerer til mangfold eller likeverdig tilbud til ungene.

Vi vet også at dagens system går særlig ut over de enkeltstående private, ideelle barnehagene. Vi foreslår å gi kommunene større mulighet til å tilpasse tilskuddet til barnegruppene og barnehagens faktiske behov enn det er i dag. Det betyr en omfordeling som innebærer høyere tilskudd til de barnehagene som trenger det mest. Det vil gi bedre rammebetingelser for mange private barnehager som i dag har lav driftsmargin.

Jeg vil understreke at kommunene fortsatt skal likebehandle kommunale og private barnehager. Det følger av barnehageloven § 11 og er ikke foreslått endret. Vårt forslag innebærer at kommunene skal vektlegge faktorer som påvirker kostnadsnivået likt for både private og kommunale barnehager.

Hege Bae Nyholt (R) [10:15:34]: Jeg tror at jeg og statsråden deler mange av de samme tankene og politiske linjene når det gjelder barnehager, men nå problematiserte jeg den bevisste bruken av begrepet «private barnehager», at man velger ikke å skille mellom ideelle og kommersielle, noe som gjør det vanskelig å forfordelle de ideelle, som jo er en politikk både Rødt og regjeringspartiene har sagt og gått til valg på at de ønsker.

Ser statsråden at det er problematisk at man hele tiden omtaler ideelle og kommersielle som en felles ting, all den tid det er stor forskjell på å være en liten privat gårdsbarnehage kontra å være f.eks. Læringsverkstedet?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:16:18]: Det som er viktigst for regjeringen med denne loven, er å gi ungene best mulig kvalitet i barnehagene. Det er det aller viktigste. Vi er opptatt av å opprettholde et godt mangfold av barnehagetilbud der ute, og vi er opptatt av at foreldre skal få lov til selv å velge hvilke barnehager de ønsker at ungene deres skal gå i. Det er også viktig at vi faktisk likebehandler kommunale og private barnehager og har gode mekanismer for å sikre at store inntekter til barnehagesektoren ikke blir brukt på f.eks. dyre firmahytter og firmabiler, som jeg også opplever at representanten er enig i. Sånn sett vil en gå de store konsernene, de som har tatt ut milliardoverskudd på barnehagedrift, etter i sømmene.

Abid Raja (V) [10:17:23]: #dittbarnehagevalg har i over et år vært et opprop og en protest fra foreldre over hele Norge mot regjeringens foreslåtte politikk. Initiativtakeren til oppropet, Marianne Borgenvik Kveseth, har to barn i Lundgaardsløkka barnehage og sier i en nettsak:

«Lillehammer kommune har jo har ingen anelse om hva akkurat mine barn trenger. Om de bør gå i en stor eller liten barnehage, eller om de trenger en

barnehage med et spesielt satsingsområde. Jeg ser ikke helt hvordan de skal kunne gi det beste tilbudet når de ikke kjenner verken barna eller oss foreldrene. At ikke vi foreldre skal kunne velge selv, det er jeg helt imot.»

Jeg kjenner meg utrolig godt igjen i det Marianne sier, for i likhet med henne valgte min ektefelle og jeg de barnehagene vi følte passet vår familie best. Jeg antar at også statsråden og hennes ektefelle gjør gode vurderinger på vegne av sine egne barn. Hvorfor unner ikke statsråden foreldre som kommer etter oss, den samme valgfriheten som vi har hatt?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:18:26]: Det er valgfrihet for foreldrene. De skal fortsatt kunne søke på den barnehageplassen de ønsker seg, uavhengig av hvem som er eier av barnehagen. Jeg er sikker på at mange foreldre ønsker at kvalitet skal stå i fokus når de velger barnehage, og avgjøre det valget.

En utfordring for både private og kommunale barnehager framover er at det vil bli færre unger i barnehagealder enkelte steder og i enkelte bydeler. Kommunene må sørge for at plassene er der barnefamilie bor, og at synkende barnetall ikke går ut over kvaliteten i barnehage tilbudet.

Foreldre trenger ikke å bekymre seg. Foreldre skal fortsatt kunne søke den barnehagen de ønsker, og kommunene skal fortsatt legge stor vekt på foreldrenes ønske og behov ved opptak, sånn som i dag.

Abid Raja (V) [10:19:22]: Statsråden mener tydeligvis at reglene regjeringen har på høring, skal gi mer valgfrihet, for kommunene kan opptrå mer inngripende overfor de private barnehagene – det til tross for tilbakemeldinger fra bekymrede foreldre og en unison barnehagesektor som advarer mot konsekvensene. Jeg undrer meg over om statsråden tenker at disse tusenvis av foreldrene ikke skjønner noen ting. Det ligger en adgang for kommunen til å ta ned kapasiteten i private barnehager gjennom det nye regelverket – i motsetning til i dag, hvor det er etterspørselen som bestemmer bruken, og det offentlige sparer 5 mrd. kr på bruken av private barnehager.

Jeg forstår ikke hvordan statsråden kan mene at det ikke er foreldrene, men kommunen som er best skikket til å velge hvilket barnehage tilbud som er best for familien. Det får da være måte på Arbeiderpartiets overfor mynderi. Statsråden legger opp til at årets barnehageopptak bør bli det siste hvor foreldre selv får bestemme. Hva har statsråden skjönt som alle disse tusenvis av norske foreldre over hele Norge ikke har skjönt?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:20:24]: Jeg kjenner meg ikke igjen i den beskrivelsen av lovforslaget

som representanten nå gir til Stortinget. Jeg vil understreke at foreldre ikke trenger å bekymre seg. De skal fortsatt kunne søke den barnehagen de ønsker, og kommunene skal fortsatt legge vekt på foreldrenes ønsker og behov ved opptak, sånn som i dag.

Det er en felles utfordring vi må stå i sammen, at det vil bli færre unger i barnehagealder enkelte steder og i enkelte bydeler. Da er det viktig at vi sørger for at plassene er der barnefamilie bor, og at synkende barnetall ikke går ut over kvaliteten i barnehage tilbudet.

Jeg må også si at lovforslaget legger opp til at det skal gå ti år mellom hver gang dette skal reguleres. Det samme kan vi ikke si for kommunale barnehagers vedkommende. Det vil også være med på å skape god forutsigbarhet i en tid der mange selvsagt er bekymret for synkende barnetall, og det må vi håndtere sammen.

Presidenten [10:21:20]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:21:37]: Mitt spørsmål går til justisministeren.

Måned for måned, uke for uke, nærmest dag for dag nedbygges norsk politi. Bare i 2023 mistet vi 375 politifolk i norske politidistrikt. Det er en utvikling som er svært krevende. Politiet forteller om en uholdbar situasjon. Saker henlegges, og kriminaliteten øker. Vi ser det på ungdomskriminalitet, vi ser det på narkotikakriminalitet, med større beslag av kokain i fjor enn i alle de 22 årene før, og vi ser det på import av kriminalitet fra Sverige. Vi nærmer oss svenske tilstander. Det er en beskrivelse som også lederen i Politiets Fellesforbund stemmer i.

Samtidig har politiet i dag kun fire ansatte som var ferdig utdannet i fjor og har fått fast stilling. Fra kullet på Politi høgskolen i fjor er det altså kun fire som har fått fast stilling. Hvis man tar med dem som har midlertidig stilling, er det nærmere halvparten, men det er en totalt uholdbar situasjon. Hvordan man skal kunne tilsette dem som kommer i årets kull, er altså komplett uforståelig.

Det er en dramatisk situasjon. En ekstraordinær situasjon som det krever ekstraordinære handlinger. Derfor vil jeg utfordre justisministeren på om hun vil gi signaler til politiet om at man kan overskride sine budsjetter, sånn at de kan følge opp, og fylle på med penger som strengt tatt er helt nødvendig, i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2024.

Statsråd Emilie Mehl [10:23:39]: Nei, politiet må, som alle andre, forholde seg til de budsjettmessige føringene Stortinget vedtar. Stortinget vedtok et budsjett i desember 2023 som politiet må forholde seg til.

Jeg vil si at det budsjettet som ble vedtatt for i år, var på bakgrunn av et forslag fra regjeringen om at politiet måtte ha høy prioritet, for det har vært en veldig kreven-

de økonomisk situasjon i politiet. Det skyldes bl.a. økte kostnader knyttet til høyere strømpriser, prisvekst generelt og valutasingninger, noe som påvirker politiet veldig, for de handler en god del utstyr fra utlandet. Det har gitt mindre handlingsrom til å holde folk i jobb.

Den situasjonen Norge er i når det gjelder det økonomiske bildet, rammer politiet hardt. Den rammer også andre deler av justissektoren, kriminalomsorgen, den rammer sykehusene, den rammer skolene, den rammer hele samfunnet. Det er noe alle er en del av. Regjeringen har ment at det er viktig at vi prioriterer trygghet, sikkerhet og beredskap i det bildet, og det er derfor politiet har vært en av budsjettvinnerne, til tross for at det er stramme rammer for alle.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:24:58]: Det er en situasjonsbeskrivelse ingen ansatte i politiet vil stemme i. Det er en situasjonsbeskrivelse Politiets Fellesforbund ikke deler. Det er en situasjonsbeskrivelse ikke engang Politidirektoratet, justisministerens eget direktorat, vil støtte. Den støttes heller ikke av rektor ved Politihøgskolen, som nå er ute og advarer og ønsker mer midler til politiet.

Sannheten er at man nå må legge vekk saker, politiet kan ikke engang prioritere de sakene de skal prioritere. Man stiller ikke opp med penger. Det er altså ikke Ukraina eller inflasjon som er grunnen til at politiet står i den situasjonen de står i, det er at man ikke har tilstrekkelig med penger i politibudsjettet. Jeg utfordrer justisministeren til å fortelle politiet hvilke saker de skal nedprioritere. Er det overgrep mot barn? Er det hverdagskriminalitet? I det hele tatt: Hvilken type kriminalitet skal politiet nedprioritere?

Statsråd Emilie Mehl [10:26:07]: Representanten har rett i at det ikke er bare Ukraina og inflasjon som er problemet. Da Senterpartiet og Arbeiderpartiet overtok regjeringsmakten i 2021, tok vi over etter åtte år med Høyre og Fremskrittspartiet i Justisdepartementet. Da hadde bl.a. representanten selv vært justisminister. Man gjennomførte en politireform som var veldig omfattende. Den hadde veldig mye bra ved seg, men den var fullstendig underfinansiert, så vi tok over et stort etterslep når det gjaldt politibemanninger der. Høyre og Fremskrittspartiet hadde også gjennomført en avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform i politiet med faste, flate kutt i politietaten gjennom åtte år. Den gjorde handlingsrommet veldig trangt. Så kom Ukrainakrigen på toppen av det hele.

Det er ingen tvil om at den situasjonen politiet er i nå, er vanskelig, og jeg vet at både politidistriktene og særorganene opplever det. Det er et stramt handlingsrom, men regjeringen har prioritert politi og beredskap høyt i de budsjettene den har lagt fram. Det mener jeg

har vært riktig og viktig på grunn av den spente situasjonen vi befinner oss i i Norge nå.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:27:09]: Dette er historieforfalskning. Dette er ikke en korrekt beskrivelse av historien. Dette er rett og slett feil. Jeg skjønner ikke hvordan justisministeren kan fortsette å gjenta de samme feilaktige påstandene, og dermed også undergrave den beskrivelsen som kommer fra politiet selv. Fakta er at antallet ansatte med politiutdanning økte under forrige regjering. Ved regjeringsskiftet var det et høyere antall ansatte i politiet enn det er per dags dato. Det går ikke an å si at man har satset på politiet, når realitetene og tallene sier det stikk motsatte. De lyver ikke, de er fakta.

Derfor må jeg igjen utfordre justisministeren: Når man ikke prioriterer politiet sterkt nok, når man ikke gir politiet de ressursene de trenger for å bekjempe kriminalitet, skape beredskap og trygge befolkningen, hva er det politiet skal nedprioritere da? Sannheten er – og det sier politiet selv – at de ikke er i stand til å levere det vi politisk forventer av dem.

Statsråd Emilie Mehl [10:28:17]: Hva er det som er feil med det jeg sa? Er det feil at Fremskrittspartiet og Høyre gjennomførte avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, som førte til store kutt i politiet? Jeg mener det er riktig. Er det feil at nærpolitireformen ble gjennomført uten at den ble finansiert til det nivået man lovet? Man skulle f.eks. styrke alle gjenværende tjenestesteder, men det ble ikke gjort. Jeg mener det er riktig, og det er en del av den historien vi nå må stå og håndtere konsekvensene av.

Jeg er helt enig i at vi trenger flere folk i politiet. Da vi tok over regjeringsmakten i 2021, var det et av våre klare mål. Så kom det en krig noen måneder senere som gjorde at bildet vi har befunnet oss i siden, er veldig annerledes enn det vi la til grunn da vi tok over, men vi har prioritert politiet i hvert eneste budsjett vi har lagt fram.

Jeg vet at politifolk i hele landet likevel føler at situasjonen der ute er veldig vanskelig nå. Det har jeg forståelse for, og det har vi også med oss når vi f.eks. skal inn i nye budsjetttrunder fram mot 2025.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:29:20]: Det er rett og slett feil, for justisministeren bruker tall ukorrekt.

Jeg biter meg merke i det hun sier, for hun sier nok en gang at hun har stor forståelse for situasjonen der ute, og at politiet opplever det som problematisk. Jeg googlet begrepet «stor forståelse» og hvor mange ganger justisministeren har kommet med det utsagnet. Hun har altså kommet med det utsagnet over 1 000 ganger i en eller annen variant, i en eller annen gjengivelse i norsk presse – ifølge Google. Det er tydeligvis forståelse for at

det er vanskelig i politiet, men det man måles på, er ikke å uttrykke forståelse. Det justisministeren, regjeringen og politiet faktisk blir målt på, er om man er i stand til å levere trygghet for borgerne, om man er i stand til å bekjempe gjeng- og ungdomskriminalitet, om man er i stand til å verne barn mot vold og overgrep.

Hva vil justisministeren gjøre for å sørge for at politiet igjen får den politikraften de hadde under forrige regjering?

Statsråd Emilie Mehl [10:30:28]: Jeg tror ikke jeg skal bruke så mye tid på Fremskrittspartiets ulike påstander, for det er veldig få av dem som er særlig presise og korrekte.

Det er helt sikkert riktig at jeg mange ganger har uttrykt at jeg har stor forståelse for politiet, for det har jeg. Vi er i en tid hvor politiet er veldig aktuelle på mange områder. De skal løse utfordringene med økende gjengkriminalitet, vi har hatt en serie med drap på nyåret som de står midt i, det er en spent sikkerhetssituasjon rundt oss som politiet og PST er i førstelinjen for å håndtere, og vi må øke innsatsen mot vold og overgrep. Alt dette må vi klare å gjøre samtidig.

Det er dessverre et faktum at den økonomiske situasjonen i landet vårt påvirker politiet hardt. Noen viktige ting vi gjør, er f.eks. at politiet fikk 2 mrd. kr mer i 2024-budsjettet enn de fikk i budsjettet for i fjor, og at vi styrer den økonomiske politikken sånn at renten og inflasjonen forhåpentligvis går ned, for det vil også være viktig for politibudsjettet.

Presidenten [10:31:31]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:31:45]: Januar 2024 har vært en mørk måned. Vi teller ni drapssaker med i alt tolv ofre. 30 år gamle Rahavy – som bønnfalt politiet gjentatte ganger om voldsalarm og fikk avslag hver gang, selv om mannen trolig brøt besøksforbudet mer enn hundre ganger – fikk ikke hjelp. Hun ble drept av ekskjæresten sin. 33 år gamle Tina – som hadde voldsalarm – ble funnet død i en utbrent bil, og mannen hun har to barn med, har erkjent straffskyld. På Nes ble en liten baby, sammen med sin mor og tante, drept av bestefaren, som selv ringte politiet.

Partnerdrap er de vanligste drapene i Norge. Det er i stor grad varslede drap. De fleste gjerningspersonene og ofrene har vært i kontakt med politiet, helsevesenet og øvrig hjelpeapparat i forkant av drapet. Ved syv av ti partnerdrap er det kjent at det har vært utøvd vold i forholdet på forhånd.

I 2013 ble politiet pålagt å vurdere risiko i alle partnervoldssaker. Ifølge Politidirektoratet er det bare gjort i seks av ti saker. Ifølge forsker Solveig Bø Vatnar er trolig

det reelle antallet halvparten av dette. Forsker Jane Dulum har problematisert at det ikke finnes noe landsdekkende system hos politiet for registrering av antall ilagte besøksforbud, antall brudd på dette samt hvordan brudd håndteres. Hun påpeker også at den største utfordringen for at besøksforbud skal fungere som et effektivt beskyttelsestiltak, er håndhevingen. Brudd på besøksforbud får ikke konsekvenser, og hvis det er konsekvenser, kommer det for sent.

I Debatten på NRK 9. januar svarte Håkon Skulstad, assisterende direktør i Politidirektoratet, på kritikken om at det ikke gjøres nok i disse sakene, at det er behov for en kulturendring i politiet. Hvordan vil ministeren sikre en kulturendring i politiet, sånn at de foretar risikovurdering, at et brudd på besøksforbud får konsekvenser, og at vi klarer å beskytte dem som risikerer å bli drept av partneren sin?

Statsråd Emilie Mehl [10:33:48]: Takk for spørsmålet. Dette er et veldig viktig tema, som dessverre har blitt aktualisert på nyåret. Selv om årsaken til det er grusom og noe vi helst skulle vært foruten, er jeg glad for at dette får mer oppmerksomhet.

Jeg tror det er mange ting som skal til for å komme videre i kampen mot vold og overgrep, og i ytterste konsekvens partnerdrap, noe som særlig rammer kvinner. Derfor har regjeringen like før jul lagt fram en omfattende opptrappingsplan med et bredt spekter av tiltak under ni forskjellige departementer.

Når det gjelder politiet, har de over tid gjort mye godt arbeid, og de jobber med å løfte kunnskapen om dette i egen organisasjon, i alle politidistriktene. Selv om mange politifolk er gode på dette fra før, tror jeg det er utrolig viktig at enda flere får kjennskap til f.eks. fenomenet, hvordan man oppdager disse sakene, og hvordan man jobber med dem. Vi må gjøre vårt for å bedre ressurs situasjonen i politiet, sånn at det er kapasitet der ute til å prioritere disse veldig alvorlige sakene og til å klare å følge opp personer som trenger det, f.eks. i forbindelse med besøksforbud.

Vi har også fått endret loven fordi vi ønsker at omvendt voldsalarm skal kunne brukes mer. Det er ikke noe som vil løse situasjonen for alle voldsofre, men det er et tiltak politiet kan bruke i større grad enn de gjør i dag. Det jobber vi nå for å få på plass så raskt som mulig.

Regjeringen ønsker at vi etablerer såkalte RISK-enheter i alle politidistrikt. Det er en spesiell enhet som jobber mot vold og overgrep i nære relasjoner, som i dag kun finnes i Oslo. Jeg mener det er viktig at vi får det på plass også i resten av Politi-Norge. Vi skal begynne med det i tre politidistrikter i 2024, noe vi også har satt av penger til i budsjettet.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:35:42]: Jeg takker for ministerens svar.

For å bekjempe vold i nære relasjoner må man lete og ha rutiner for å avdekke det. Om lag halvparten av landets 357 kommuner har en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Riksrevisjonen har slått fast at kommuner uten handlingsplaner i mindre grad har rutiner for å avdekke vold og samordne tjenestene og har i mindre grad kompetansetiltak for de ansatte. Det er kommunene som i størst grad treffer innbyggerne, og som har mulighet til å plukke opp problemene før alvorlig skade skjer.

Siden 2008 har ulike regjeringer oppfordret kommunene til å ha en slik handlingsplan. Fremdeles er det knapt halvparten som har det. Siden regjeringen begynte å oppfordre kommunene for 16 år siden, har det skjedd 142 partnerdrap i Norge. Det er ett drap i snitt ca. hver sjettede uke. Hvor lenge mener regjeringen det holder bare å oppfordre kommunene? Er tiden moden for å lovfeste handlingsplaner mot vold i nære relasjoner?

Statsråd Emilie Mehl [10:36:43]: Jeg mener prinsipielt, og også i denne konkrete saken, at en lovfesting ikke er et riktig tiltak.

Når det gjelder handlingsplaner i kommunene, mener jeg helt klart at det bør være mer av det, og det er også vår klare oppfordring til kommunene, men handlingsplanene er lite virkningsfulle uten de tiltakene handlingsplanen inneholder. Det er viktig at kommunene både kjenner på et ansvar og gjør tiltak – at de ikke bare lager en plan som blir liggende i en skuff, men også øker kunnskapsnivået i egen helsesektor og i skolen og har et godt samarbeid med barnevernet for å oppdage disse sakene og følge dem opp. Det mener jeg er godt ivaretatt med planen vi har lagt fram.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:37:29]: Det er ingen tvil om at vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem. Det er estimert å koste samfunnet rundt 93 mrd. kr årlig. Det er et stort tall, men den største kostnaden er det ofrene som bærer. NRK Brennpunkt har vist hvordan denne lidelsen bæres av mennesker med minoritetsbakgrunn når de utsettes for vold, sosial kontroll og i verste fall æresdrap. Mennesker som er født i et annet land enn Norge, er overrepresentert når det gjelder partnerdrap i Norge. Det betyr at man må jobbe målrettet med disse miljøene. Et eksempel på at det ikke arbeides godt nok, er at det i 2016 kom en ny straffelov om tvangsekteskap. I løpet av de åtte årene siden det har ingen blitt dømt etter loven. I samme periode har det kommet inn over tusen tvangsekteskapsaker til hjelpeapparatet. Hva vil ministeren gjøre med dette?

Statsråd Emilie Mehl [10:38:25]: Vi ser at bevisituasjonen i disse sakene er krevende. Det å bevise at noen

giftes bort med tvang, er det vanskelig for politiet å gjøre i retten, og der kommer rettsstaten og rettssikkerhetsgarantiene våre inn og gjør det komplisert å få pådømmelser.

Jeg mener vi må vurdere om det trengs endringer i lovverket på det. Det jobber regjeringen med. Vi har et lovutvalg som ser på lovendringer, bl.a. knyttet til tvangsekteskap, arrangerte ekteskap og annet som har med negativ sosial kontroll og æreskultur å gjøre. Det er et arbeid vi forventer å få ferdig i løpet av våren, og vi vil komme tilbake til Stortinget med eventuelle forslag til endringer.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:39:05]: Det er mange ulike problemer som er verdt å ta opp, og dette er et omfattende problem. Noe av det som er problematisk, er at det ikke er et ordentlig forebyggende spor i politiet når det gjelder beskyttelse. Det gjør at det i mange saker hvor man ønsker beskyttelsestiltak, er umulig å unngå et strafferettslig spor. I mange saker blir det stilt direkte krav om at man må anmelde voldsutøver for at politiet i det hele tatt skal foreta en sikkerhetsvurdering. Forventningen om at de skal anmelde saken, kan være svært vanskelig for mennesker som har vært utsatt for sosial kontroll eller vold i nære relasjoner. For mange er ikke domfellelse det viktigste, det viktigste er trygghet. Det er uttrykkelig slått fast i Istanbul-konvensjonens artikkel 18 at det ikke skal stilles krav til anmeldelse, men det gjøres i praksis i Norge i en rekke saker.

Vil ministeren tydeliggjøre overfor politiet at anmeldelse ikke er et krav for beskyttelse?

Statsråd Emilie Mehl [10:40:07]: Jeg legger til grunn at politiet forholder seg til de rammene vi har innenfor prosessregelverket osv., men jeg vil si at det er veldig riktig at det for mange kan være vanskelig å anmelde. Dette er saker hvor man ofte er utsatt for vold eller trusler av dem man kanskje bor med eller er aller mest glad i. Det kan være veldig krevende familiestrukturer eller sosiale strukturer som gjør at det er skamfullt eller føles umulig å gå og be om hjelp fra politiet.

Derfor mener jeg at vi må få til det de har fått til i Oslo, med RISK, i flere politidistrikter. De jobber med både saker hvor det er anmeldt forhold, og saker hvor det ikke er anmeldt. De får saker inn direkte fra personer som har kontakt med dem, men de får også henvendelser fra andre deler av politidistriktet. Da kan de følge opp voldsoffer og voldsutøver helt konkret for å forebygge volden og stoppe den. Det tror jeg er en veldig riktig og viktig måte å jobbe på, og jeg gleder meg til vi får det ut også i flere distrikter.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:41:08]: Jeg tror vi her er nødt til å erkjenne at det langt fra er blitt gjort

nok for å beskytte særlig voldsutsatte kvinner i Norge. De tallene som har vært de siste årene, og de hendelsene som har vært allerede i år, er skremmende og skrekkelige. Det er et tydelig signal om at vi er nødt til å gjøre mer, og at det ikke gjøres nok i dag.

Det er et kulturproblem når hjemmet blir det farligste stedet for mange i Norge. Jeg vil gi ministeren muligheten til rett og slett å trygge mennesker i Norge ved å si det hun ønsker å si om hva regjeringen nå har lyst til å gjøre, rett og slett for å trygge kvinner som er utsatt for vold i nære relasjoner, og mennesker som er utsatt for sosial kontroll. Vi kan gjøre mer. Hva vil ministeren si til disse menneskene for å trygge dem?

Statsråd Emilie Mehl [10:42:11]: Først vil jeg si at dette kan være utrolig krevende saker, men det finnes hjelp å få. Jeg vil oppfordre dem som er i en sånn situasjon, eller eventuelt kjenner til noen de vet er eller tror kan være i en sånn situasjon, til å ta kontakt med hjelpeapparatet – om det er politiet, eller om det er et annet sted man opplever at det er lettere å henvende seg, enten det er på skolen eller noe annet. Det er viktig, for det finnes hjelp å få allerede i dag.

Vi ønsker å styrke arbeidet med dette. Vi ønsker at politiet skal bli enda bedre på det, at flere i politiet skal ha tid til å jobbe med det, og at de skal ha mer kunnskap. Vi ønsker at folk som jobber på skolen eller på sykehus, skal kunne kjenne det igjen hvis de ser vold i nære relasjoner. Vi ønsker at den avvergingsplikten alle mennesker har – også alle som sitter i dette rommet – til å forhindre og stoppe voldtekter og æresvold som man vet om eller mistenker kommer til å skje, blir mer kjent. Dette er et arbeid vi må gjøre sammen som samfunn, men det har i hvert fall veldig høy prioritet for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering.

Presidenten [10:43:14]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Hege Bae Nyholt (R) [10:43:33]: Mitt spørsmål er til statsråd Nordtun.

Fire av ti private barnehager er konserner. Flere av eierne er milliardærer. Læringsverkstedet er det aller største av konsernene. Læringsverkstedet, som eies og drives av ekteparet Sundby, åpnet sin første barnehage i 2003 og har på 20 år vokst til 236 barnehager, hvor over 18 000 barn og 5 000 ansatte har sin hverdag. Dette er ikke noe småtteri. Kjeden har vokst dels gjennom å starte nye barnehager – godt subsidiert av fellesskapet – og ved å kjøpe opp eksisterende private barnehager.

I 2020 solgte Læringsverkstedet 140 barnehagebygg, noe ekteparet Sundby tjente over 4 mrd. kr på. Ifølge Udir har Læringsverkstedet etter alt å dømme bevisst prøvd å omgå barnehagelovens kjernepunkt om at alle

tilskudd skal komme barna i barnehagen til gode. Hva tenker statsråden om at skattebetalernes velferdspenger går i de private lommene på denne måten?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:44:33]: Jeg mener at tilskudd og foreldrebetaling skal komme ungene til gode og ikke gå til profitt til eierne. Private barnehager mottar 27 mrd. kr årlig i foreldrebetaling og offentlige tilskudd, og da må vi vite at pengene blir brukt til å drive gode barnehager. Det er viktig for både foreldrene, kommunene, de offentlige myndighetene og de private barnehagene.

Det er ikke sånn at det er noe forbud mot å utbetale utbytte i private barnehager, men barnehageloven regulerer hvordan barnehagene skal bruke tilskuddet og foreldrebetalingen. Tilsynet med de private barnehagenes bruk av tilskudd og foreldrebetaling er viktig for å sikre at pengene blir brukt i tråd med loven og dermed kommer ungene til gode.

Salg av barnehageeiendom synliggjør et nyere utviklingstrekk i sektoren. For private er det naturlig å restrukturere og organisere virksomheten ut fra det de mener er formålstjenlig. Det er likevel bekymringsfullt med denne typen tilpasning av barnehagesektoren som vi ser. Barnehagen skal ikke være et sted der vi bør ha investorer som er ute etter å optimalisere risiko og maksimere avkastning.

Regjeringen ønsker et regelverk som bidrar til at unger i hele Norge får et likeverdig barnehagetilbud av høy kvalitet, og der skal ungene være i sentrum. Barnehagene skal ikke være investeringsobjekter for private, kommersielle interesser, og våre forslag til den nye barnehageloven – endringene der som nå er på høring – skal bidra til at det offentlige tilskuddet og foreldrebetalingen går til barnehagedrift og stimulerer til mangfold og kvalitetsutvikling i barnehagene over tid.

Hege Bae Nyholt (R) [10:46:31]: Forslagene til endringer i barnehageloven, som akkurat har vært på høring, overlater til kommunene å lappe på et system som har tillatt eierne av Læringsverkstedet å bygge en formue på over 4 mrd. kr. Det er penger som kommer fra tilskudd og subsidier i barnehagesektoren. De tre tilsynssakene Udir har gransket, viser at det er brukt samme metode i alle salgene. Resultatet er at et mellomlegg på nært 40 mill. kr aldri kom til barnehagene eller ble til gode for barna. Det ble ikke til sjørøverskip, dissestativ eller flere ansatte.

Udir har gransket 3 av 140 transaksjoner mellom Læringsverkstedet og den svenske eiendomsgiganten SBB. Vil statsråden ta initiativ til at de øvrige 137 sakene skal granskes for å finne ut av om det har skjedd akkurat det samme også i disse sakene?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:47:23]: Det er Utdanningsdirektoratet som har ansvar for å føre tilsyn med om bestemmelsene i barnehageloven om bruk av offentlige tilskudd og foreldrebetaling i private barnehager er oppfylt. Departementet er klageinstans for vedtak fattet av direktoratet når det gjelder økonomisk tilsyn med private barnehager.

Tilsynet med de tre barnehagene til Læringsverkstedet som representanten viser til, er pågående tilsynssaker, og det er foreløpig ikke fattet noe vedtak. Barnehagene har nå mulighet til å uttale seg om direktoratets foreløpige vurderinger. Dersom direktoratet fatter vedtak i de pågående tilsynssakene og vedtakene blir påklaget av barnehagene, vil sakene bli behandlet av departementet. Det er for tidlig nå å uttale seg om eventuelle direkte konsekvenser av funnene i tilsynene.

Hege Bae Nyholt (R) [10:48:17]: Jeg vil minne om at statsråden er øverste politisk ansvarlige for denne sektoren. I den saken det er mest naturlig å sammenligne med, nemlig Akademiet-saken, gikk statsrådets forgjenger aktivt inn og beordret Udir til å granske pengebruken, og det førte fram. Denne saken er utrolig mye større. Det er snakk om 140 saker. Det er snakk om store summer fra fellesskapets midler.

Vi deler ønsket om kvalitet i barnehagen. Kvalitet koster penger. Ansatte, lekestativ, mat og bleier koster penger. Når det forsvinner ned i privates lommer, tas det fra barna, og det forringer kvaliteten.

Dersom Udir likevel skulle ende opp med å føre tilsyn med de 137 barnehagesalgene, tror statsråden at dette er noe Udir har ressurser til å gjøre?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [10:49:08]: Det er viktig nå at denne saken får gå sin gang i direktoratet. I lys av hva som kommer derfra, vil sakene bli behandlet i departementet.

Jeg vil gjenta at det er for tidlig å uttale seg om eventuelle direkte konsekvenser av funn i tilsynet, men jeg støtter representantens synspunkt om at en må passe på at en har ressurser til dette. Det følger jeg med på, det kan representanten være trygg på, for det er omfattende saker det er snakk om.

Presidenten [10:49:37]: Vi går til neste hovedspørsmål.

Ingunn Foss (H) [10:49:51]: Mitt spørsmål går til justisministeren.

Ungdomskriminaliteten har økt voldsomt den siste tida. I Oslo økte antallet saker der mistenkte var personer mellom 10 og 17 år, med 50 pst. i fjor. I Bærum ble det beslaglagt nesten dobbelt så mange kniver på personer under 18 år i 2023 som i 2022. Noen av disse person-

ene var barn helt ned i tiårsalderen. Økningen i ungdomskriminalitet er ikke bare et problem i Oslo-området. I Trondheim har voldssaker hvor barn under 15 år er involvert, tredoblet seg de siste fire årene, og fra Kristiansand har vi fått historier om jenter helt ned i trettenårsalderen som slår, lugger og sparker tilfeldige ofre.

Det er helt avgjørende at politiet har ressurser nok til å håndtere denne kriminaliteten, og – enda viktigere – at vi kan forebygge og hindre at så unge mennesker blir kriminelle. Derfor er det med stor bekymring at vi i det siste har fått innspill om at forebyggende arbeid fra politiets side settes på vent som følge av politidistriktenes økonomiske situasjon. På Nedre Romerike legges enheten for forebyggende arbeid blant unge ned, og i Ski er antallet politifolk som jobber ved forebyggende enhet, halvert. Antallet som faktisk jobber med forebygging, er enda lavere.

Hvilke tanker gjør statsråden seg om at politistasjoner ser seg nødt til å legge ned enheter for forebyggende arbeid blant barn og unge, samtidig som vi ser en voldsom økning i ungdomskriminaliteten?

Statsråd Emilie Mehl [10:51:18]: Forebygging er politiets viktigste strategi, så selvfølgelig ser jeg med stort alvor på det. Den økonomiske situasjonen politiet sto i i 2023, var tøff, og den kommer dessverre til å være det også i 2024. Det får jo konsekvenser. Som vi har vært inne på tidligere i spørretimen, oppleves det av mange forskjellige deler av politiet.

Det er viktig for regjeringen framover at vi tar det på alvor. Derfor har også det å kompensere politiet for prisvekst – f.eks. ved å legge inn penger i nysalderingen, som vi gjorde rett før jul, for å unngå at politiet får med seg en ekstraregning inn i 2024 fra tidligere års underskudd – vært veldig viktig, nettopp for å kunne motarbeide at denne typen ting skal skje. Vi må ta dette på alvor og ha det med oss når vi jobber videre med budsjettarbeid.

Det er mange andre ting enn akkurat politibudsjettet som er viktig for å forebygge ungdomskriminalitet. Det er bl.a. noe av bakgrunnen for at vi nylig har lagt fram og fått vedtatt endringer i ungdomsstraffen. Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering mener at vi raskere må klare å ta ungdom som begår kriminalitet, få dem inn i et konstruktivt spor, få dem ut av de kriminelle miljøene de er i. Ungdomsstraffen har hittil vært frivillig, men vi mener den ikke kan være frivillig å motta. Det må være pålagt, og det må også være mulig å kombinere ungdomsstraff – som er et spesielt opplegg rundt en ungdom for å få personen sysselsatt på en positiv måte – med en fengselsstraff, slik det nå blir. Det mener jeg også er et viktig grep.

Til slutt vil jeg også si at jeg er bekymret for russituasjonen. Vi ser at f.eks. kokainbruken blant ungdom un-

der 30 år har doblet seg de siste årene. Det er svært bekymringsfullt. Jeg mener at rettstilstanden som har oppstått knyttet til mindre alvorlige narkotikasaker etter at Høyre la fram en rusreform som ikke fikk flertall i Stortinget, er veldig krevende for politiet å stå i, og det gjør at de ikke klarer å jobbe så godt forebyggende på dette området som jeg mener de må. Derfor ser vi også på endringer der.

Ingunn Foss (H) [10:53:26]: Takk for svaret. Til alt dette trenger en politiet.

Jeg skal gå videre med et spørsmål i samme løype som representanten Amundsen var inne på. Det står hundrevis av nyutdannede politifolk i kø for å jobbe i politiet. Halvparten av fjorårets politiutdannede får ikke jobb i politiet, og samtidig opprettes det altså 24 nye studieplasser i Alta. Svaret til representanten Amundsen var at politiet ikke kan forvente mer penger i revidert, så spørsmålet er: Skal enda flere utdannes til arbeidsledighet?

Statsråd Emilie Mehl [10:54:02]: Det var ikke det jeg sa til representanten Amundsen, men som representanten Foss vet veldig godt, er revidert nasjonalbudsjett noe vi må komme tilbake til når vi legger det fram for Stortinget.

Den økonomiske situasjonen i politiet er krevende. Det er regjeringen veldig klar over. Jeg har forståelse for at det er noe som oppleves veldig vanskelig ute i politiet, særlig av dem som står i førstelinjen.

Når det gjelder de nye studieplassene i Alta, mener jeg det er helt riktig å opprette en pilotutdanning for politiet i Nord-Norge, i Finnmark, noe jeg vet har vært ønsket av politidistriktet der. Det gjør forhåpentligvis at vi kan rekruttere enda bedre fra den landsdelen, f.eks. fra samiske miljøer, noe som er viktig.

Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering mener at vi trenger flere politifolk. Derfor har vi økt opptaket på Politihøgskolen. Det gjorde vi før vi visste hvor krevende den økonomiske situasjonen skulle bli, men det er jo motsatt av veien Høyre og Fremskrittspartiet gikk, som heller gikk inn for å kutte stort i opptaket på Politihøgskolen fordi man antakelig mente at det ikke var behov for flere politifolk. Der har vi forskjellige retninger, og så må vi alle forholde oss til den økonomiske situasjonen.

Ingunn Foss (H) [10:55:08]: Vi kan gjerne begynne å diskutere tall igjen, som det ble gjort her med representanten Amundsen. Faktum er at vi ansatte 2 500 flere politifolk i vår regjeringstid. Det tallet ligger i hvert fall fast.

Jeg skal gå over til noe annet, og det er at det aller viktigste er å skape trygghet for innbyggerne, og at poli-

tiet er i stand til å gjøre jobben sin. Flere politimestre har poengtert at nye kontorer binder opp ressurser i både husleie, strøm osv., samtidig som forebyggende enhet på f.eks. Nedre Romerike legges ned og det opprettes et nytt kontor i Sørumsand. Hvorfor prioriterer regjeringen å binde opp ressurser i husleie og kontorutgifter framfor å få flere politifolk til å jobbe med forebygging av ungdomskriminalitet?

Statsråd Emilie Mehl [10:55:55]: Høyre inviterer stadig til å diskutere tall. Når det gjelder de 20 nye polititjenestestedene Senterpartiet og Arbeiderpartiet enten har etablert eller vil etablere, vet nok også representanten veldig godt at kostnaden for de stedene er knyttet til det å ansette politifolk der. Den store delen av kostnaden er ikke knyttet til husleie.

Mange steder mener jeg det er behov for flere politifolk som har fast lokal forankring, at det er folk innom. For eksempel etablerer vi den politistasjonen som representanten nevner, og vi etablerer et nytt polititjenestested på Mortensrud i Oslo, hvor det har vært store utfordringer med ungdomskriminalitet. Jeg mener det er et kjempeviktig tiltak for nettopp å komme inn tidlig, forebyggende, ha god etterretning om hva som rører seg i ungdomsmiljøet i området, skape tillit mellom lokale ungdommer og politiet og skape tillit mellom lokale ungdommer, myndighetene og samfunnet for øvrig.

Ingunn Foss (H) [10:56:58]: Det som meldes når det gjelder kontoret på Sørumsand, er at det skal ha svært begrenset åpningstid, så det er et stort spørsmål hvor mye som kommer til å skje der.

Til et annet viktig punkt: Forebyggende enhet i politiet gjør ikke bare en viktig jobb for å forebygge ungdomskriminalitet. De gjør en livsviktig innsats for at folk skal ha rett til å leve et fritt liv, og for å stoppe æreskriminalitet.

I Norge risikerer for mange, særlig personer med innvandrerbakgrunn, å bli utsatt for vold og trusler fra sine nærmeste. Enkelte risikerer å bli sendt ut av landet mot sin vilje, giftet bort eller i verste fall drept, og vi må gjøre mer for å forebygge det her og nå. Vi trenger også kunnskap for å få slutt på dette – for at de som utfører denne kriminaliteten, skal bli stilt til ansvar, og for at de som trenger det og ber om det, får hjelp.

Høyre foreslår å nedsette en æreskriminalitetskommisjon. Vil statsråden være positiv til å nedsette en sånn kommisjon?

Statsråd Emilie Mehl [10:57:51]: Jeg tror ikke at det å ha enda en kommisjon som skal bruke masse tid på utredning, er det vi trenger akkurat nå. Nå har Senterpartiet og Arbeiderpartiet et lovutvalg som holder på med å se på helt konkrete lovendringer som kan gjøre

at vi får flere pådømmelser av tvangsekteskap i retten, at vi får forhindret bortføring av unge jenter og gutter til utlandet, og at vi får trukket opp enda bedre grenser for hva som skal være tillatt når det gjelder arrangerte ekteskap og tvangsekteskap. Vi vet allerede at det er utfordrende. Vi har et pågående arbeid med det. Derfor tror jeg ikke en ny kommisjon, som Høyre legger fram, nødvendigvis vil gjøre saken noe bedre akkurat nå, men heller trekke endringer ut i tid.

Presidenten [10:58:35]: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Himanshu Gulati (FrP) [10:58:42]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren.

Tall fra SSB viser at antallet voldshendelser mot lærere nesten er tredoblet fra 2000 til 2022 – en økning ulikt det vi kan se for noen annen yrkesgruppe. Dette bekrefter situasjonen vi får høre om fra lærere over hele landet, og som vi stadig leser om i mediene, nemlig at det er en sterk økning i voldshendelser mot lærerne. Vi trenger kraftfulle tiltak for å sikre både elever og lærere et godt arbeidsmiljø.

Regjeringen har sendt på høring regler om bruk av fysisk inngripen i voldelige situasjoner og et lovpålegg om at skolene må drive et kontinuerlig og systematisk arbeid for å forhindre vold. Fremskrittspartiet og mange andre mener dette ikke er tilstrekkelig. Lektorlaget mener f.eks. at nåværende forslag ikke går langt nok i å rydde i gråsonene knyttet til skadeforebygging, og at det ikke regulerer ordenstiltak. De er skuffet over at det eneste nye i forslaget er lovregulering av straffelovens eksisterende bestemmelser om nødverge og nødrett. Det de sier, står i skarp kontrast til budskapet fra kunnskapsministeren, som hevder at regjeringen er i ferd med å få på plass et tydelig regelverk for at ansatte i skolen kan gripe inn for å stoppe og avverge vold.

Mitt spørsmål er om statsråden mener at de tiltakene som har vært på høring, er tilstrekkelige for å snu den kraftige økningen i vold i skolen som vi har sett den siste tiden, og om hun har konkrete planer for å sende enda flere tiltak på høring.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:00:20]: Jeg deler representantens betraktninger rundt denne problematikken. Det er alvorlig og uakseptabelt når ansatte i skolen blir utsatt for trusler og vold på jobb. Jeg vil understreke at det er arbeidsgiver som har ansvar for at ansatte er trygge på jobb. Arbeidsgiver må arbeide for å forebygge at lærere blir utsatt for vold, og de må ha gode rutiner for å håndtere det når slike hendelser skjer.

En skole der elevene er trygge, er viktig for at de skal trives og lære, og det er flere ting som må være på plass. For det første skal lærerne være trygge på å få sin side av

saken hørt når de blir beskyldt for å trå over streken, og dette har vi presisert i proposisjonen til ny opplæringslov. Lærerne skal også være trygge på hvilket handlingsrom de har til å gripe inn når det oppstår situasjoner. Vi leverer denne våren et lovforslag som rydder opp i den usikkerheten. Selv om lovregulering i seg selv ikke vil løse problemene med vold i skolen, er en større trygghet for når man kan gripe inn fysisk, likevel en del av løsningen.

Det er viktig å erkjenne at det er mange og ofte komplekse årsaker til at elever utagerer eller utøver vold. Det betyr ikke at det er mindre alvorlig for den som blir utsatt for vold, men at det sjelden finnes en enkel løsning. I mange tilfeller kan ikke skolen løse dette alene. Det er viktig at kommunene og fylkeskommunene, som driver skolene, har god nok økonomi til å bygge laget rundt eleven, f.eks. ved flere miljøterapeuter og helsesykepleiere. Derfor har regjeringen styrket kommuneøkonomien, slik at man får støtte fra de andre fagmiljøene, f.eks. PPT, helsetjeneste, politi og barnevern. Vi ser også at hvordan foreldre og andre omtaler skolen, er viktig. Det smitter over på hvordan elevene ser på læreren sin. Her har vi alle en jobb å gjøre, tenker jeg – også politikerne.

Himanshu Gulati (FrP) [11:02:24]: Fremskrittspartiet har lagt fram og foreslått flere konkrete tiltak, også tiltak hvor vi ser på prosjekter som har fungert godt både i Norge og i andre land. Kritikken mot regjeringen fra både oss og mange andre har vært at man først og fremst lovfester en nødvergehjemmel som på mange måter allerede eksisterer. Utover det skyver man ansvaret nedover til kommunene og skolene. Man kommer med pålegg til skoler om å drive et kontinuerlig og systematisk arbeid, men kommer ikke med nye virkemidler, som jeg mener vi trenger. Mitt spørsmål til statsråden er derfor hva hun legger i dette med kontinuerlig og systematisk arbeid, som kommunene og skolene kan og bør gjøre for å løse dagens situasjon.

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:03:15]: Jeg har registrert forslaget fra Fremskrittspartiet, og jeg har svart Stortinget og vil vise til det svaret som er gitt der.

Jeg synes også det er viktig å merke seg de voldshendelsene som faktisk finner sted. Statistikken viser at de kommer fra de yngste elevene, fra 1. til 4. klasse. Da er det viktig at vi har tiltak som kan settes inn tidlig, og som kan identifisere hvor problemet er størst. Sånn sett kan tiltakene få mest mulig effekt. Det er også hendelser med ungdom, men hovedvekten av de innrapporterte sakene handler om utagerende barn i alderen seks til ti år, ikke om ungdom med slåsshansker. Her er det viktig at kommunene får rammene de trenger. Nå gjør vi flere endringer i lovverket for nettopp å sikre lærerne det

handlingsrommet, sånn at de skal være trygge i disse situasjonene – og også de øvrige elevene.

Himanshu Gulati (FrP) [11:04:16]: Jeg er enig med statsråden i at tiltak må settes inn, men det er nettopp tiltakene som ser ut til å mangle fra regjeringen. Mange etterlyser hva som er tiltakene til regjeringen.

Over til en litt annen side av samme tematikk: Elevundersøkelsen for 2023 viser at det for andre år på rad er en klar økning i andel elever som opplever mobbing i grunnskolen. Undersøkelsen viser også at motivasjonen for å gå på skolen har gått ned, en trend vi har sett over flere år. Har statsråden noen tanker om hvilke tiltak og nye ting man bør iverksette for å prøve å snu denne trenden med både økt mobbing og dalende motivasjon, som vi alle finner bekymringsfull?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [11:05:02]: Jeg skulle ønske vi kunne si at det lå ett enkelt svar bak økningen som har vært, men jeg tror årsakene er sammensatte, og at de ligger i forhold både i og utenfor skolen. Jeg mener det er vår oppgave som politikere, voksne, foreldre, arbeidsgivere, ansatte og organisasjoner å gjøre alt vi kan for at barn og unge har det bra, og at de er inkludert i fellesskapet.

Arbeidet med å motvirke mobbing må stå øverst på dagsordenen for alle som jobber i og med skolen. Skolene må forebygge, oppdage utrygge miljøer og mobbing og gjøre noe med det før sakene blir for store og for vanskelige. Vi må jobbe sammen for å snu denne utviklingen. Jeg vet at skoleeiere, skoleledere, lærere og ansatte ute i skolene jobber med dette hver eneste dag, og jeg skal gjøre alt jeg kan for å støtte dem i dette viktige arbeidet.

Jeg besøkte i går en skole i Skien som fikk Benjaminprisen. De kunne vise til svært gode resultater nettopp fordi de hadde jobbet helhetlig over lengre tid, så der var det veldig lave mobbetall.

Himanshu Gulati (FrP) [11:06:04]: Mitt siste oppfølgingsspørsmål om dette temaet går til justisministeren.

Etter straffeloven har lærere et særskilt vern mot vold og trusler, på lik linje med bl.a. politi og helsepersonell. Likevel vet vi at de 20 største kommunene i Norge alene har over 100 avviksmeldinger på vold og trusler mot ansatte hver eneste skoledag. Mitt spørsmål er derfor om statsråden mener at det særskilte vernet lærerne har i loven, faktisk følges opp og er reelt, eller om det bare er skrevet på papiret, uten noen reell verdi og beskyttelse.

Statsråd Emilie Mehl [11:06:40]: Jeg mener jo at det vernet som generelt oppstilles i de straffebestemmel-

ne vi har, er reelt. Jeg tror det arbeidet som nå pågår med å se på om lærerne trenger enda sterkere vern i det regelverket vi har, enten det gjelder det strafferettslige eller i opplæringsloven, er veldig viktig. Jeg kjenner ikke konkret til statistikken på disse sakene så godt at jeg kan svare på det her og nå.

Presidenten [11:07:06]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Margret Hagerup (H) [11:07:28]: Jeg vil gratulere statsråd Hoel og ønske velkommen til Stortinget.

Vi venter ennå spent på hva som skal skje i kompetansepolicyen, på tredje året. Så langt har regjeringen inntatt en vente-og-se-holdning. Samtidig står 110 000 arbeidsledige helt utenfor arbeidslivet i dag. Det er en fare for at de som allerede har en jobb, kan miste den hvis de ikke får nødvendig kompetansepåfyll. Vi kommer til å gå tomme for folk før vi går tomme for penger, pleier statsråder fra Senterpartiet å si når de utfordres på kompetansepolicyen. Ja, arbeidskraft er et knapphetsgode, og bedriftene har lenge advart, både om at de mangler folk, og om at de mangler folk med riktig kompetanse.

Regjeringen Solberg børstet støv av kompetansepolicyen og la fram kompetansereformen Lære hele livet. Der var det tilbud som treparts bransjeprogram, fleksible videreutdanningstilbud og tilskudd til fylkeskommunene, som gjorde det enklere å fullføre videregående opplæring og å styrke kompetansen for både arbeidsledige, permitterte og sysselsatte. Solberg-regjeringen var tydelig, og vi har vært tydelige nå i to år på at kompetansereformen må utvikles og forsterkes i årene som kommer. Regjeringen har på sin side kuttet i tiltaksplasser, samtidig som flere av programmene er svekket de siste to årene. Det skjer samtidig med at behovene for omstilling og kompetanse øker, både i og utenfor arbeidslivet, og bedriftene ber om tiltak. NHOs kompetansebarometer har de siste årene vist at det her må gjøres mer enn det som har blitt gjort fram til nå.

Nå har det gått to og et halvt år. En har kommet med utredninger, en har kommet med problembeskrivelser – som regjeringen Solberg også hadde – og en har lenge sagt at det vil komme noe mer. Mitt spørsmål blir dermed: Hvilke tiltak mener statsråden er viktigst for å sørge for at folk får tilgang på kompetanse, både i og utenfor arbeidslivet?

Statsråd Oddmund Hoel [11:09:23]: Det har nok skjedd meir i kompetansepolicyen enn det representanten kanskje har registrert. Me la fram ei stortingsmelding i fjor, utsynsmeldinga, som dreidde seg om nettopp det problemet representanten tek opp: den store mangelen på kompetanse me har i dag, og at han

vil bli større i framtida. Det eg har ansvaret for på mitt felt, handlar om korleis me innrettar utdanningssystemet best mogleg for å møte dei utfordringane.

Det har me gjort på ei lang rekkje felt. Me har satsa tungt på fleksibel og desentralisert utdanning, som er heilt nødvendig ut frå det arbeidsmarknaden etterspør utover i landet. Arbeidskraftmangelen er aller størst ute i distrikta, men han spreier seg òg til sentrale strøk. Det gjeld alle bransjar og alle delar av landet no, men me er heilt nøydde til å trekkje fleire grupper inn i utdanningssystemet, anten det er i høgare utdanning, gjennom fagskular eller vidaregåande. Det er gjort eit stort arbeid på kunnskapsministerens felt med å gjere vidaregåande opplæring meir fleksibel og modulbasert. Me kjem til å fortsetje det arbeidet på alle frontar. Me utarbeider no fleire ordningar gjennom Lånekassen, som skal treffe vaksne arbeidstakarar betre, for å kunne ta etter- og vidareutdanning, noko som me er heilt avhengige av. Me kjem òg til å arbeide vidare med finansieringsspora rundt det. Me har sett ned eit partssamansett kompetansereformutval som skal løyse den floken som heller ikkje Solberg-regjeringa kom så langt med, nemleg korleis partane i arbeidslivet skal kome tyngre inn i å løfte kompetansepolitikken framover.

Margret Hagerup (H) [11:11:24]: Jeg er glad for at statsråden ramset opp alle tiltakene som kom som en konsekvens av Høyres Lære hele livet-reform og fullføringsreformen. Det er ingen tvil om at tilbøyeligheten til å delta i etter- og videreutdanning, særlig blant dem som har kort utdanning, er mindre, og at det er vanskelig å komme gjennom. Bransjeprogrammene var ett av tiltakene som regjeringen Solberg iverksatte, og som unisont trekkes fram av partene som noe som fungerer for dem som er i arbeidslivet. En evaluering fra Fafo viser også at de har fungert særlig godt.

I 2024 har en fem bransjeprogram. Til sammenligning var det elleve i 2022 og fem i 2023. I 2022 sa en statsråd fra Senterpartiet at en ikke har kuttet, men en har videreført i noe mindre omfang. På slutten av fjoråret sa en annen statsråd fra Senterpartiet:

«Jeg er helt enig i at bransjeprogrammene bør utvikles. De bør utvikles i tråd med endringene man ser i samfunnet. Det er en selvfølge.»

Nå er det nytt år og nye sjanser, så spørsmålet er: Vil statsråden gjøre bransjeprogrammene til en del av verktøykassen og faktisk øke innsatsen i året som kommer?

Statsråd Oddmund Hoel [11:12:27]: Bransjeprogramma er ein viktig del av verktøykassa i kompetansepolitikken til denne regjeringa. Me satsar på bransjeprogramma.

Representanten viser til tal som baserer seg på at eit samla storting gjekk inn med betydelege ekstramidlar

som koronatiltak i bransjeprogram i 2020 og 2021. Som dei aller fleste andre koronatiltak er òg koronatiltaka knytte til bransjeprogram fasa ut, men den normalnivå-satsinga me no gjer, er stor og viktig, og me lyser ut stadig nye bransjeprogram gjennom dei årlege budsjettprosessane.

I den stortingsmeldinga som kjem om fagskulane, vil me gå inn og gjere ytterlegare vurdering av kva rolle bransjeprogramma skal ha med omsyn til mot fagskulane og kompetansepolitikken framover.

Margret Hagerup (H) [11:13:25]: Nå sier statsråden at satsingen på bransjeprogrammene er stor. Det er en annen måte å si at det er videreført i noe mindre omfang på.

Regjeringen Solberg innførte bransjeprogrammene før pandemien, men en så jo at det var et særlig godt tiltak under pandemien. Det en har sett i evalueringen fra Fafo, er at dette særlig treffer dem som er i arbeid i dag, som har lite formell kompetanse, og som kan tilføres dette på en god måte. Spørsmålet er hvorfor en ikke ser at dette er noe en skal videreføre i enda større grad, for her har en et verktøy som virker.

Det er også verdt å merke seg at en samlet utdannings- og forskningskomité på Stortinget i budsjettbehandling har sagt at bransjeprogrammene fungerer veldig godt. Jeg håper at statsråden kan være litt tydeligere, for han er den tredje statsråden på dette feltet i løpet av disse tre årene som har vært litt utydelig på bransjeprogrammene.

Det er evaluert. Partene vil ha det. Vi trenger mer kompetanse i arbeidslivet. Kan statsråden si at han vil gjennomføre og øke satsingen på dette?

Statsråd Oddmund Hoel [11:14:27]: Me ser at bransjeprogramma har ein svært viktig funksjon i kompetansepolitikken. Me satsar på bransjeprogramma. Nivået på den satsinga kjem i dei årlege budsjetta og det årlege reviderte nasjonalbudsjettet.

Bransjeprogramma har ein viktig funksjon i å nå fram til dei i arbeidslivet som kanskje treng litt påfyll, men så er det ei stor og viktig gruppe som bransjeprogramma i dag ikkje når fram til. Det er alle dei som står utanfor arbeidslivet. Det aller viktigaste me kan gjere i kompetansepolitikken, er å løfte dei som står utanfor arbeidslivet, inn i utdanning og inn i arbeidsliv. Der har me eit utmerkt samarbeid med arbeidsministeren for å sjå på korleis grenseflata mellom Nav og Lånekassen og mellom arbeidsmarknadspolitikken og utdanningspolitikken kan kome vidare i det som blei etterlate av Solberg-regjeringa som eit stort problem.

Margret Hagerup (H) [11:15:33]: Jeg merker meg at statsråden sier at bransjeprogrammene har en viktig

funksjon. En kan jo satse på at de får en viktigere funksjon i tiden framover.

Jeg er glad for at statsråden nevner dem som står utenfor arbeidslivet, for mitt neste spørsmål skulle egentlig gå litt inn på det, og jeg ser nå at også arbeidsministeren sitter her i salen. Det er viktig å sørge for tiltak som treffer disse. Regjeringen Solberg la fram stortingsmeldingen Ingen utenfor, som beskrev samarbeidet med Nav, private aktører og sosiale entreprenører litt. Den meldingen ble trukket av regjeringen Støre, men spørsmålet mitt er: Hvilken dialog har statsråden og arbeidsministeren om disse tiltakene? Vil en vurdere at sosiale entreprenører i større grad skal få delta i dette arbeidet? Hvilke konkrete tiltak ser statsråden for seg skal treffe dem som står utenfor arbeidslivet, for at en skal ha en god kobling mellom arbeidsliv, helse og utdanning?

Statsråd Oddmund Hoel [11:16:26]: Det er ein utmerkt dialog med arbeidsminister Brenna. Det spørsmålet representanten stiller, rettar seg i første omgang til det som gjeld hennar ansvarsområde.

Det som er vår store aksje i dette, er å innrette utdanningssystemet på ein måte som er best mogleg eigna til å vere til hjelp for dei mange som står utanfor. Då er bransjeprogramma for dei som kjem litt inn i arbeidslivet, svært viktig. Me må ha støtteordningar som løftar folk inn i utdanning.

Me ser at veldig mange av dei som står utanfor arbeidslivet, manglar fullført vidaregåande utdanning. Dermed er fullføringsreforma for vidaregåande og modulbasert vidaregåande opplæring svært viktige tiltak, som er på kunnskapsministerens område, men nøkkelen her er at me har eit utmerkt samarbeid mellom våre tre statsrådar på det feltet.

Presidenten [11:17:24]: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:17:24]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:17:24]: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 3, fra representanten Ingrid Fiskaa til utenriksministeren, vil bli besvart av arbeids- og inkluderingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmålene 5 og 6, fra henholdsvis representantene Marius Arion Nilsen og Sofie Marhaug til energimi-

nisteren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Une Bastholm til klima- og miljøministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden har forfall.

Spørsmål 1

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:17:46]: «I to runder, i 2015 og i 2019, har Stortinget vedtatt at det skal etableres et register over reelle rettighetshavere, og at dette registeret skal være åpent tilgjengelig for allmennheten, men med hjemmel for unntak fra offentliggjøring under særskilte omstendigheter. Et åpent eierskapsregister er viktig for blant annet å bekjempe skatteunndragelse, motvirke korrupsjon, og vise hvem som eier eiendommer. Til tross for dette, og Stortingets tidligere vedtak, vil regjeringen stramme inn lovverket og lukke det forsinkede eierskapsregisteret.

Hva er statsrådets begrunnelse for dette?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:18:30]: I kampen mot korrupsjon, hvitvasking, terrorfinansiering og annen kriminalitet er det viktig å vite hvilke fysiske personer som står bak og kontrollerer f.eks. et selskap. Jeg ønsker derfor at registeret over reelle rettighetshavere skal komme i drift så raskt som mulig, og at flest mulig skal ha tilgang til det. Det er vårt politiske mål.

Registeret over reelle rettighetshavere er under utvikling i Brønnøysundregistrene. En dom fra EU-domstolen i november 2022 om innsyn i Luxembourgs register over reelle rettighetshavere har som kjent komplisert utrulling av det norske registeret. Dommen slo fast at den delen av femte hvitvaskingsdirektiv som stiller krav om offentlig tilgang til registeret over reelle rettighetshavere uten nærmere vilkår, er ugyldig, fordi det var i strid med rettigheter i EU-pakten om vern av privatliv og beskyttelse av personopplysninger. Denne avgjørelsen kan vi ikke se bort fra når vi arbeider med registeret. Det er bakgrunnen for forslaget som er sendt på høring.

Det er ønskelig at registeret kan settes i drift så raskt som mulig, samtidig som det må sikres tid til å gjøre nødvendige vurderinger av konsekvensene av avgjørelsen. Forslaget i høringsnotatet gir et rettslig rammeverk som gjør det mulig å åpne registeret for bestemte grupper så raskt som mulig. Eksisterende regelverk differensierer ikke mellom grupper og gir derfor ikke denne muligheten.

Registeret vil etter forslaget i høringsnotatet allerede fra starten være et nyttig verktøy for flere aktører som

trenger tilgang til opplysninger i sin kamp mot økonomisk kriminalitet.

Det neste jeg vil legge vekt på, er pressens tilgang. Norsk presse gjør en viktig jobb med å avdekke og synliggjøre både legitime og illegitime sider knyttet til eierskap og økonomisk aktivitet. Jeg mener det er naturlig at pressen også får adgang til registeret, og det framkommer i høringsnotatet at utredning av rammer for tilgjengeliggjøring til bl.a. presse anses å være en prioritert oppgave.

Å gi allmennheten tilgang til registeret er ønskelig. I høringsnotatet er det også understreket at løsningen ikke utelukker at man gjennom forskrift til slutt gir innsyn til «enhver», dersom man vurderer at det er rettslig adgang til det. I arbeidet ser vi også hen til utviklingen i EU, der det nylig ble oppnådd politisk enighet om en pakke med hvitvaskingsregelverk.

Det vil kunne ta tid å avklare den rettslige tvilen som har oppstått. Samtidig ser jeg registeret som et viktig våpen i kampen mot økonomisk kriminalitet. Forslaget er ment å legge til rette for at registeret faktisk kan tas i bruk, og dette så raskt som mulig.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:21:17]: Jeg takker for svaret. Statsråden viser i flere omganger til EU-dommen som begrunnelse for både at det har tatt så lang tid å få dette på plass, og som begrunnelse for å lukke det. Det er vel det vedtaket fra Stortinget som det har tatt lengst tid å oppfylle, fra vekslende regjeringer, men også den sittende. Samtidig har over halvparten av EU-landene åpne registre, også i kjølvannet av den EU-dommen statsråden viser til. Det norske registeret er begrunnet i mer enn bare anti-hvitvasking, som var bakgrunnen for EU-dommen, bl.a. i å motvirke økonomisk kriminalitet, skatteunndragelse, korrupsjon, osv. Det i seg selv burde hjemle muligheten til å ha et åpent register. Derfor stiller jeg meg undrende til begrunnelsen fra statsråden for hvorfor det skal lukkes.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:22:18]: Her har representanten Kaski og regjeringen et felles mål, og så skjønner jeg utålmodigheten etter å få registeret opp. Vi ønsker å få registeret over reelle rettighetshavere i drift så raskt som mulig, og at flest mulig skal ha tilgang til det. Det er vår målsetting, men dommen i EU-domstolen skapte en dump i veien. Da begynner vi med tilgang til dem som har mest behov for det, men vi er veldig opptatt av at ikke minst presse, og så også allmennheten, skal få adgang til disse opplysningene så raskt det lar seg gjøre.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:23:07]: Jeg skjønner fortsatt ikke hvorfor. Med all mulig respekt – det er veldig vanskelig å få tak på det. Statsråden sier at man øns-

ker at registeret skal være åpent for flest mulig, og at det skal komme på plass så fort som mulig. Likevel ligger vi langt bak land i EU, som også forholder seg til EU-dommen. Over halvparten av EU-landene har åpne registre for allmennheten. Hvorfor er det så vanskelig i Norge hvis vi deler ambisjonene og målsettingen her? Jeg synes oppriktig det er vanskelig å forstå.

Det vises bare til en EU-dom som andre land som sagt har kommet seg rundt, for det er andre behov enn bare anti-hvitvasking som er grunnlaget for det registeret, som å bekjempe økonomisk kriminalitet, korrupsjon og skatteunndragelse, og det ligger også allerede hjemlet i forskrift mulighet til å lukke det under særskilte omstendigheter, så begrunnelsen er fortsatt uklar.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:24:06]: Nå vil vi få på plass et register. Vi har et høringsnotat, og i forbindelse med høringsnotatet skal vi lage et rammeverk der vi er opptatt av å kunne åpne registeret for bestemte grupper, og så er målet vårt at det skal være mest mulig åpent. Derfor er det viktig at vi ikke utsetter åpningen til det kan omfatte alle. Det er fortsatt noen juridiske betenkeligheter rundt det – i hvert fall motforestillinger. Vi har full framdrift, vi skal få det opp, og det skal bli et godt verktøy.

Spørsmål 2

Mímir Kristjánsson (R) [11:24:49]: «Før var minstepensjon minstepensjon. I framtiden vil regjeringen at minstepensjonen skal erstattes av en årskullspesifikk garantipensjon som delvis avkortes mot tilleggs pensjon. Dette systemet er så komplisert at selv eksperter sliter med å forstå hva framtidens pensjonister vil få utbetalt.

Kan statsråden på en enkel og lettfattelig måte forklare hvordan den nye minstepensjonen fungerer?» – og gjerne så enkelt at vi som er journalister av yrkesbakgrunn kan forstå det.

Statsråd Tonje Brenna [11:25:28]: For at et pensjonssystem skal være godt, må det ivareta minst fire ting. For det første skal pensjonssystemet først og fremst sikre inntekt i alderdommen. Pensjonssystemet må legge til rette for at flere velger å stå i arbeid. Pensjonssystemet må også fordele godt mellom ulike individer og samtidig sørge for at utgiftene ikke blir så høye at vi ikke får betalt for pensjonssystemet.

Det er derfor dessverre ikke mulig å unngå at et regelverk på dette feltet blir litt komplekst og kan oppleves som vanskelig å forstå. Det aller viktigste å forstå er hvordan det slår ut for hver enkelt av oss når vi gjør ulike valg i løpet av yrkeslivet.

Nav og Statens pensjonskasse legger stor vekt på å framstille hvordan pensjonssystemet virker for den enkelte, slik at hver enkelt av oss kan gjøre opplyste valg. God informasjon og veiledning om hvordan ulike valg vil påvirke framtidig pensjon, er viktig for tilliten til og oppslutningen om pensjonssystemet, og det er viktig nettopp for at hver og en av oss rett og slett skal kunne ta gode valg. Derfor har regjeringen i stortingsmeldingen varslet at vi vil ta initiativ til at det utarbeides en helhetlig strategi for informasjon på pensjonsområdet.

Når det gjelder minstesikringen i pensjonssystemet, som representanten spør om, skal jeg forsøke å forklare det enkelt. En full garantipensjon i dag utgjør 1,92 G for enslige, altså rundt 230 000 kr. Dette er minstepensjonen i det nye systemet. Med gjeldende regler vil minstenivået, målt i G, reduseres for yngre årskull.

Regjeringens forslag – som jeg mener er en klar forbedring – vil innebære at nivået framover økes i takt med lønnsøkningen, slik at garantipensjonsnivået er et fast beløp målt i G. Framtidens pensjonister – også dem som vil motta garantipensjon – vil da få økt forutsigbarhet for at pensjonsopptjeningen holder tritt med velstandsutviklingen i samfunnet.

Alle som er i inntektsgivende arbeid, har ulønnet omsorgsarbeid for barn eller eldre, avtjener verneplikt, mottar trygdeytelser eller lignende, tjener også opp inntekstpensjon. Alle år med opptjent inntekstpensjon bidrar også til høyere pensjon. De aller fleste vil derfor ha en samlet pensjon som overstiger dagens fulle garantipensjon.

Med regjeringens forslag vil minstepensjonene for nye pensjonister holde tritt med velstandsutviklingen i samfunnet, samtidig som alle som har jobbet noe, får pensjonsmessig uttelling for det. Jeg mener det er et riktig og viktig grep. Selv om det kan oppleves krevende å forstå på et teoretisk nivå, må hver og en av oss gjøre det vi kan for å forstå det når det er valg vi tar knyttet til egen pensjonsopptjening i framtiden.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Mimir Kristjánsson (R) [11:28:26]: Jeg takker for svaret. Jeg forstår at det er komplekst å svare på. Det som derimot er en god del enklere, er regjeringens egen hurtaldsplattform. Der står det to ord om dette, et kulepunkt: «Øke minstepensjonen.»

Realiteten er at uansett hvordan man beskriver dette systemet, viser regjeringens egne tall – dersom regjeringens egne forslag i pensjonsmeldingen nå blir vedtatt – at en god del av framtidens enslige minstepensjonister vil være fattigere i 2060 enn de tilsvarende pensjonistene i dag.

Vet statsråden hvor mange av disse pensjonistene som ifølge regjeringens egne tall – hvis regjeringens

egen politikk blir vedtatt – blir fattigere enn dagens minstepensjonister når vi har kommet til 2060?

Statsråd Tonje Brenna [11:29:19]: Det er vanskelig å spå hvordan befolkningen vil agere på et nytt pensjonssystem, og derfor er det vanskelig å gjøre helt eksakte regnestykker. Derfor har vi også i stortingsmeldingen lagt opp til å invitere Stortinget til å bestemme at vi skal ha jevnlig evalueringer av dette. Vi vet fra tidligere erfaringer, f.eks. med samordningsfeller og andre situasjoner folk har havnet i, at det er uheldig at man ikke følger med på hvordan pensjonssystemet slår ut også med hensyn til hvilke valg den enkelte tar. Derfor er jeg opptatt av at vi evaluerer dette jevnlig, sånn at ingen kommer dårligere ut.

Jeg mener at dette egentlig handler om to ting som er i kjernen av det representanten etterspør. Det ene er bedre opptjening for dem som ikke kan velge å stå enten i arbeid eller lenger i arbeid, altså den relative fordelingen av oppsparing mellom dem som jobber lenge, og dem som jobber kortere. Det andre handler om bedre regulering. Begge de to tingene er grunnleggende i pensjonsmeldingen som er lagt fram for Stortinget, og vil gjøres på en bedre måte i framtiden.

Mimir Kristjánsson (R) [11:30:24]: Jeg takker nok en gang for svaret, selv om det ikke var helt svar på det jeg spurte om, men jeg kan jo svare selv, siden jeg har tatt med meg tallene. Regjeringens egne tall – når de blir etterspurt av Stortinget – er at hver fjerde enslige pensjonist i 2060 vil være fattigere enn dagens minstepensjonister. Det er vanskelig å forstå at det ikke er et fullt brudd med det regjeringen har satt seg som mål i Hurdalsplattformen.

Statsråden legger veldig vekt på dette med valg, og da er jeg interessert i hvor reelle disse mulighetene for å velge å jobbe lenger er. Anser regjeringen det for å være frie valg som folk tar, uavhengig av arbeidsbelastning og helse, eller anser regjeringen det som et mer tvangsmessig forhold når man til slutt går av?

Statsråd Tonje Brenna [11:31:27]: Det er to ting som i stor grad påvirker hvor lenge vi kan velge å stå i jobb. Det ene er helsen vår, og det andre er rett og slett hvilken jobb vi har. Jeg har aldri ment og kommer aldri til å mene at det er noe som skjer i et vakuum, at det er noe som bare hender med folk, eller at det er noe vi av fri vilje kan velge alle sammen, hele tiden. Nei, det er en del forutsetninger, både det genetiske, kroppene våre, det som handler om helse, og det som handler om hvilke jobber vi har, og hvorvidt vi orker å stå i et gitt yrke over tid.

Derfor er jeg opptatt av de to tingene jeg nevnte i stad. Det ene er de som ikke kan velge å stå lenge i arbeid

som sin mulighet til å få en god opptjening. Det er ivare tatt i nytt system. Det andre handler om hvorvidt vi klarer å regulere ytelsene bedre framover for dem som ikke kan velge å stå lenger i jobb for å få bedre oppsparing. Begge de to tingene er ivaretatt.

I tillegg vil vi nedsette et sliterutvalg, som skal se på ordninger for sliterne. Det mener jeg er viktig, for en del yrker blir man rett og slett utslitt av å stå i over tid, og de skal også ivaretas i nytt pensjonssystem.

Spørsmål 3

Presidenten [11:32:35]: Dette spørsmålet, fra representanten Ingrid Fiskaa til utenriksministeren, vil bli besvart av arbeids- og inkluderingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:32:46]: «Israels brutale krig mot Gaza har eskalert til regionalt nivå. Mest alvorleg ser no situasjonen ut for befolkninga i Jemen. Houthis militens gjentekne angrep på båttrafikken gjennom Suez-kanalen har ikkje stoppa etter USA og Storbritannia sine luftangrep. Tvert imot har den militære konflikten sett ein effektiv stoppar for humanitær hjelp til eit av verdas mest kriseramme folk.

Kva gjer Noreg for å roa situasjonen, og vil utanriksministeren be USA om å besinna seg og tilby bistand til mekling?»

Statsråd Tonje Brenna [11:33:34]: Situasjonen i Jemen er alvorlig, og houthi-militens uakseptable og folkerettsstridige angrep mot skipsfarten har ikkje opphørt som følge av luftangrepene ledet av USA og Storbritannia. De amerikanske og britiske tiltakene har bidratt til å redusere antall og omfang av angrep mot skipstrafikken.

Norge har fordømt angrepene mot skipsfarten. Vi er med i «Operation Prosperity Guardian» – en multinasjonal operasjon hvis formål er å trygge skipstrafikken i og mellom Den persiske bukt og Rødehavet. Vi bidrar med inntil ti stabsoffiserer fra Norge, som vil bistå med å lede skipstrafikken, inkludert norskflaggede skip, trygt gjennom området.

Situasjonen i Jemen er kompleks. Utfordringene med humanitær hjelp har vedvart over tid i de houthi-kontrollerte områdene som følge av økte spenninger internt i Jemen og av andre grunner. Utsiktene til en fredsavtale har blitt mer usikre. Norge har kontakt med alle parter og forsøker å unngå en videre eskalering og bidra til en slutt på angrepene mot skipsfarten.

Vi støtter også den FN-ledede fredsprosessen og arbeidet som ledes av FNs spesialutsending for Jemen, Hans Grundberg. Norge har stilt midler til rådighet for

tiltak som kan bidra til å understøtte dette arbeidet. De langsiktige konsekvensene av dagens utvikling i Jemen vil trolig ikke være positive for noen av partene, ei heller for det internasjonale samfunnet.

Vi har god dialog med USA om utviklingen i og rundt Rødehavet og hvordan vi sammen kan nå vår felles målsetting om å få en varig slutt på angrepene mot skipstrafikken og en politisk løsning på konflikten i Jemen.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:35:20]: Eg takkar for svaret, og eg synest det er sporty av arbeids- og inkluderingsministeren å stilla opp i utanriksministerens fråvær.

Eg oppfattar at me deler mykje når det gjeld korleis verkelegheita blir beskriven, og at dei USA-leia angrepa mot Jemen ikkje bidrar konstruktivt verken for mogleheitene til å få fram hjelp til ei veldig kriseramme befolkning i Jemen, eller til å få ei meir varig fredsløysing i Jemen og i regionen. La meg understreka at Jemen har ei av verdas verste humanitære kriser. Det er 21 millionar menneske som er heilt avhengige av humanitær hjelp.

Spørsmålet er då: Vil regjeringa, i den gode dialogen med USA, gje tydeleg uttrykk for at USA no ikkje spelar ei konstruktiv rolle, og at dei må avslutta angrepa mot Jemen?

Statsråd Tonje Brenna [11:36:21]: La meg starte med å takke for anerkjennelsen.

Slik jeg oppfatter det, har Norge god dialog med USA og to hovedbudskap gjennom den dialogen. Det første handler om at vi fortsatt må ha et felles mål om varig slutt på angrepene mot skipstrafikken. Det andre handler om at vi må unngå en eskalering av konflikten.

For sikkerheten i hele regionen og for sivilbefolkningen i Jemen og de som nå lider, må vi få en slutt på konflikten, både for at humanitær hjelp skal nå fram, og for at situasjonen ikke eskaleres og blir mer omfattende enn det den allerede er i dag, som representanten selv beskriver veldig godt.

Ingrid Fiskaa (SV) [11:37:03]: Eg takkar igjen for svaret. Eg oppfattar at eit av bodskapa i dialogen med USA er at ein skal unngå eskalering. Så er spørsmålet: Er det ikkje nettopp det USA bidrar til, ei eskalering av krigen i Jemen – som var på eit meir positivt spor ei stund – men òg til ei større eskalering av krigen i regionen, i Midtausten? Det er det eg etterlyser, og som eg enn så lenge ikkje har fått eit tydeleg svar på. Gjev Noreg tydeleg beskjed om at angrepa frå USA, med fleire, på mål i Jemen bidrar til det motsette av å unngå eskalering? Gjev Noreg ein tydeleg beskjed om at dette hindrar humanitær hjelp? Mange humanitære organisasjonar har sagt veldig tydeleg at dei no må slutta med å gje humanitær hjelp. Det bidrar òg til å auka populariteten til

houthiane, altså det motsette av det ein skulle tru ein ville oppnå.

Statsråd Tonje Brenna [11:38:11]: Jeg deler langt på vei beskrivelsen representanten har av det som er både situasjonen og resultatet av det som nå skjer. Jeg må komme tilbake til mitt svar på det forrige spørsmålet, at det i dialogen med USA er to ting Norge er klar på, og som vi holder fast ved. Det ene er at vi må få en varig slutt på angrepene mot skipstrafikken, og det andre er at vi må unngå en eskalering av konflikten.

Jeg tror ikke det er i noens interesse at denne konflikten brer videre om seg, mer enn den allerede gjør, både av hensyn til dem som bor i området og lever livet sitt der, og av hensyn til alle oss andre, for dette har store ringvirkninger både for internasjonal økonomi, for internasjonale relasjoner og for den freden vi alle har en felles interesse av at bevares så langt som mulig.

Spørsmål 4

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:39:33]: «På nyåret hadde eg gleda av å møte ein norsk-palestinatar. Møtet gjorde eit sterkt inntrykk. Norsk-palestinaren har kona si i Gaza. Ho er livredd, og dei siste dagane har han ikkje fått kontakt med henne. Rett før krigen braut ut, søkte dei om familiegjenforeining, men kontoret i Gaza der ein skal møte opp med dokument, er ikkje i drift. Krigen har vart i snart fire månadar, og eg tok dette opp med statsråden allereie i november.

Kvifor har statsråden ikkje gitt UDI beskjed om at personar i Noreg kan levere inn dokument på vegner av familiemedlemmer i Gaza?»

Statsråd Emilie Mehl [11:40:17]: Innledningsvis vil jeg vise til svaret mitt av 15. januar på skriftlig spørsmål nr. 872, fra representanten Kjerstad. I svaret orienterte jeg om at det følger av utlendingsforskriften at Utlendingsdirektoratet i enkelttilfeller eller for grupper av søkere kan samtykke til at søknaden fremmes på andre måter enn ved framsettelse fra søkerens hjemland.

Jeg har hele tiden hatt tillit til at Utlendingsdirektoratet vurderer fortløpende om det er grunnlag for et unntak fra ordinære søknadsprosedyrer for personer som befinner seg i Gaza. Jeg har nå blitt orientert om at Utlendingsdirektoratet har besluttet å gjøre et sânt unntak for søkere fra Gaza, og at de i denne uken vil legge ut nærmere informasjon om nye prosedyrer for søknadsframsetting på sine nettsider.

For ordens skyld vil jeg understreke at det fortsatt er de alminnelige vilkårene for familieinnvandring som gjelder, også for søkere som befinner seg i Gaza. Sikkerhetssituasjonen i hjemlandet til søkeren er av mindre

betydning i saker om familieinnvandring. Jeg vil også understreke at selv om Utlendingsdirektoratet gjør unntak fra de ordinære reglene for søknadsframsettelse, må utlendinger fortsatt komme seg fysisk til en norsk utenriksstasjon for å få innreisevisum i reisedokumentet.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:41:34]: Takk for svar et. Eg er veldig glad for at det no er kome ei ordning for dette, og at personar i Noreg kan søkje på vegner av familiemedlem i Gaza. Eg vil understreke at det burde ha vore innført for tre månader sidan, då vi fyrst tok opp dette. Liv kan ha gått tapte i mellomtida. Eg legg til grunn at statsråden raskare kan utvide familiegjenforeiningsordninga til også å omfatte besteforeldre og eldre med born som bur i Noreg. Vil statsråden vurdere å utvide ordninga, og vil ein sânt unntaksregel om å søkje på vegner av andre også gjelde innreisevisum for lovleg godkjent planlagt arbeid i Noreg?

Statsråd Emilie Mehl [11:42:26]: Jeg vil bare presisere at UDI vil legge ut informasjon om hvordan de nye prosedyrene blir for denne gruppen, i løpet av denne uken. Det er det opp til dem å gi detaljer og informasjon om.

Per nå har vi ikke planer om å utvide gruppen av personer som omfattes av de vanlige reglene for familieinnvandring. Vi følger med på situasjonen i Gaza hele tiden og vurderer om det er behov for å gjøre justeringer i regelverket som regulerer hvem som har rett til diplomatisk bistand fra Norge, til innreise til Norge eller til å omfattes av ulike former for oppholdstillatelse i regelverket.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [11:43:10]: Situasjonen for sivile i Gaza er noko av det verste verda har sett. På måndag fekk eg vite at alle som oppheld seg i Khan Yunis, no er ferd med å bli evakuerte sørover mot grensa til Sinai-ørkenen og Rafah. Det er ikkje usannsynleg at menneskemengder vil bli fordrevne over grensa og inn i Egypt og Sinai-ørkenen, slik det er skjedd under tidlegare krigar. Kan statsråden love at eit eventuelt fritak frå personleg oppmøte for å søkje om familiegjenforeining kan gjelde for palestinatarar frå Gaza som kanskje blir tvungne like over grensa til Egypt, sør for Rafah?

Statsråd Emilie Mehl [11:43:47]: Jeg kan ikke gå inn på detaljene i dette unntaket. Det må Utlendingsdirektoratet gjøre nærmere rede for, noe de har varslet at de vil gjøre i løpet av uken. Jeg vil legge til at jeg også ser med forferdelse på de scenene som utspiller seg på Gaza. Det er helt grusomt. Det er utrolig vondt å se hvordan sivilbefolkningen rammes av de krigshandlingene som pågår der. Det tror jeg vi alle er enige om. Jeg er

glad for at UDI har varslet at de skal komme med nærmere informasjon om det praktiske spørsmålet knyttet til akkurat familieinnvandring.

Spørsmål 5

Fra representanten Marius Arion Nilsen til energiministeren:

«Helt siden strømpriskrisen startet har vi hatt tilnærmet europeiske priser i Norge, hvor Sør-Norge, som er tettest tilknyttet kontinentet, har hatt de desidert høyeste prisene. Samtidig har regjeringen forsvart dagens system med storstilt krafteksport og storstilt prisimport.

Kan statsråden gjøre rede for hvordan det gikk til at Norge har gått fra å ha blant Europas laveste strømpriser i tiår etter tiår, til tidvis å ha Europas høyeste strømpriser – på regjeringen Støres vakt?»

Spørsmål 6

Fra representanten Sofie Marhaug til energiministeren:

«I tingrettens dom over Olje- og energidepartementets vedtak om plan for utbygging og drift av petroleumforekomst for feltene Tyrving, Breidablikk og Yggdrasil kritiseres regjeringen for beregningene av klimaeffekt av nye oljefelt. Blant annet blir en rapport fra Rystad Energy som regjeringen har brukt, særlig kritisert for ikke å gi en god nok vurdering av nettoutslipp og for å være svært dyr sett i forhold til kvaliteten.

Hvilke endringer gjør departementet for å innrette seg etter kravene til utredning av klimaeffekt, som nå er slått fast i flere rettsrunder?»

Presidenten [11:44:25]: Spørsmålene 5 og 6 er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 7

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:44:41]: «Nynorskhuset i Førde i Vestland er Noregs leiande nynorske medie- og kulturhus. NRK er per i dag ein sentral aktør i Nynorskhuset, med både eit stort og variert redaksjonelt miljø i NRK Vestland og Nynorsk mediesenter, som er NRK sitt viktigaste fagmiljø for å lære opp nynorskbrukande journalistar for radio, TV, nett og sosiale media.

Kva vil statsråden gjere for å ta vare på og styrke NRK sitt nynorske fagmiljø i Førde, og er statsråden samd med ordføraren i Sunnfjord om at vi no ser starten på ei nedbygging av dette fagmiljøet?»

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [11:45:33]: Som representanten Bjørlo er kjent med, har NRK besluttet at det framover skal sendes felles ettermiddagssendinger på radio for hele Vestland. Tidligere har NRK hatt parallelle ettermiddagssendinger inndelt etter de gamle fylkene, Hordaland og Sogn og Fjordane. Sendingene slås sammen for å kunne tilby en felles arena for radio for hele Vestland. Ifølge NRK er det viktig for demokratiet og den offentlige samtalen at alle stemmer i Vestland blir hørt av alle i Vestland.

NRK har orientert om at endingen ikke fører til kutt i årsverk eller andre konsekvenser som kan ses på som en nedbygging i Førde. Endringen vil frigjøre ressurser til å lage podkaster, bl.a. Ifølge NRK er det strategisk viktig for å nå et yngre publikum, og det er strategisk viktig at det blir produsert podkaster i hele landet, også på nynorsk. NRK har videre orientert om at selskapet fortsatt vil være en sentral aktør i Nynorskhuset i Førde. For å kunne være det er det ifølge NRK behov for å kunne endre seg i takt med medie- og samfunnsutviklingen.

Så til spørsmålet om hva jeg kan gjøre for å ta vare på og styrke NRKs nynorskmiljø i Førde.

I Norge har vi et velfungerende system som skal sikre NRK redaksjonell uavhengighet og motvirke innblanding i NRKs redaksjonelle vurderinger. Overordnet følger det av NRK-plakaten at minst 25 pst. av innholdet skal være på nynorsk, og at NRK skal styrke de norske og de samiske språkene. Det er kringkastingsjefen som er ansvarlig for NRKs løpende redaksjonelle virksomhet. Det betyr at det er NRK selv som bestemmer hvordan kravene til nynorsk konkret skal oppfylles. Det faller derfor utenfor mitt mandat å mene noe om hvordan NRK skal oppfylle sitt oppdrag som følge av NRK-plakaten og selskapets vedtekter.

Medietilsynet fører for øvrig tilsyn med om NRK oppfyller allmennkringkasteroppdraget uavhengig av departementet. Allmennkringkastingsrapporten som Medietilsynet legger fram for NRKs generalforsamling hvert år, gir regjeringen og Stortinget grunnlag for å vurdere hvorvidt det er behov for endringer i NRKs oppdrag.

Med bakgrunn i det jeg har sagt, ser jeg ikke at dette er starten på en nedbygging av nynorsken i Førde.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:47:47]: Eg takkar for svar et. Eg er sjølvsagt einig med statsråden i at verken statsråden eller vi frå Stortinget kan gå inn med detaljert styring av korleis NRK innrettar si redaksjonelle verksemd. Det er vi heilt samde om. Spørsmålet mitt handlar om heilskapen i det nynorske fagmiljøet i Førde.

Nynorsken er eit minoritetsspråk i Noreg, og nynorsken er under press. Difor har staten vore med på å ta eit særleg ansvar for å få ikkje berre NRK, men heile fagmiljøet.

jøet i Nynorskhuset i Førde på plass. Det handlar, som statsråden er godt kjend med, om ei samlokalisering med ulike kultur- og medieinstitusjonar som har det til felles at dei er nynorskinstitusjonar og til saman utgjer eit godt fagmiljø.

Eg vil spørje statsråden: Om vi går vekk frå NRKs spesifikke rolle, er statsråden einig i at vi også framover må ha eit heilskapleg blikk på det miljøet som finst i Nynorskhuset i Førde?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [11:48:51]: Det kan jeg være helt enig med representanten Bjørlo i. Det er en grunn til at man har brukt så mye ressurser nettopp på Nynorskhuset i Førde. Det er for å samle fagmiljøet og styrke nynorsken spesielt. Senest i dag hadde jeg et møte i departementet om et tema der det var helt naturlig å peke på Førde og Nynorskhuset – at man her har et kompetansemiljø og må dra veksler på det. Det er en viktig bidragsyter for å styrke nynorsken i vårt språk. Der tror jeg at jeg og representanten Bjørlo er helt enig.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:49:26]: Eg takkar for det eg synest var eit veldig godt og tillitvekkjande svar. At vi greier å sjå denne heilskapen også frå våre posisjonar nasjonalt, med tanke på det å halde oppe dei sterke nynorskmiljøa, er eg veldig glad for. Det er bra.

Statsråden har òg no forsikra om at dei endringane som blir gjorde, ikkje er starten på ei nedbygging av dette fagmiljøet. Eg vil igjen presisere at det ikkje er min påstand, det er påstanden frå regjeringsspartikollegaen til Lubna Bobby Jaffery, ordføraren i Sunnfjord, frå Senterpartiet, så då får de ta ein liten prat på kammerset i nær framtid.

Er statsråden òg einig i at det er viktig at vi som ein del av denne heilskapelege styrkinga av nynorskmiljøet i Førde, legg til rette for spissa, målretta utdanning av nynorskbrukande journalistar på alle plattformer, ved at vi styrkjer ordningar som Nynorsk mediesenter i tillegg til den felles utdanninga for avisjournalistar på nynorsk som blir driven i redaksjonen i Firda?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [11:50:32]: Nå tror jeg at representanten Bjørlo begynner å bevege seg inn på et konstitusjonelt område som ikke er mitt, nemlig høyere utdanning og hvordan man utdanner journalister. Jeg har selvfølgelig som medieminister meninger om viktigheten av å ha en god journalistutdannelse på begge målformene våre, og også at man har tilstrekkelig med journalister som leverer på samisk.

Vi vet bl.a. at man i opplæringsprogrammet for journalister som NRK bruker, har et tett samarbeid med Nynorsk mediesenter, og at det er viktig at man har journalister som også bruker nynorsk som målform. Jeg

tror at språkloven som dette stortinget vedtok for kort tid siden, slår ettertrykkelig fast at nynorsken skal ha en sentral plass i utviklingen av norsk språkpolitikk også i framtiden, og det kommer jeg til å være med og bidra til.

Spørsmål 8

Geir Jørgensen (R) [11:51:41]: «Rundt 50 pst. av alle torsketrålkonsesjoner er underlagt noen form for pliktbestemmelser om bearbeiding og levering. En ekspertgruppe nedsatt av Nærings- og fiskeridepartementet i 2016 slo fast at dagens tilbudsplikt for trålere i liten grad bidrar til intensjonen om at fiskeribedriftene skal kunne drive lønnsomt hele året, og i liten grad skaper ringvirkninger i fiskeriavhengige samfunn.

Mener statsråden at pliktkvotene i dag fungerer etter hensikten om å skape positive ringvirkninger i fiskeriavhengige kystsamfunn?»

Statsråd Cecilie Myrseth [11:52:20]: Pliktsystemet innebærer at eiere av fartøy med torsketråltillatelse er pålagt en tilbudsplikt og aktivitetsplikt, mens fiskeindustribedriftene pålegges å videreforedle 75 pst. av torskfangst kjøpt under tilbudsplikten. Denne plikten blir kontrollert hvert år og overholdes. Noen rederier tilbyr mer torsk og hyse enn det plikten krever. Tilbudspliktig fangst blir i mange tilfeller ikke omsatt under tilbudsplikten. Årsaken er i stor grad at mye av råstoffet landes fryst, i tillegg til ulempene med bearbeidingsplikten siden den binder kjøper til å produsere fangsten.

Som representanten viser til, har tilbudsplikten blitt vurdert, og jeg vil legge til at den har blitt vurdert mange ganger. Sjømatindustriutvalget foreslo å avvikle pliktssystemet, og at det ble nedsatt en kommisjon for å vurdere det. Forslaget ble behandlet her i en stortingsmelding, og Stortinget ba regjeringen oppnevne en ekspertgruppe for å vurdere pliktssystemet. Ekspertgruppen vurderte da at pliktssystemet er et uegnet virkemiddel for å oppfylle intensjonen om lønnsom helårlig drift av foredlingsanlegg basert på trålerråstoff. Ekspertgruppens vurderinger og tilrådinger ble fulgt opp i en ny stortingsmelding, altså pliktmeldingen. Stortingsmeldingen konkluderte på samme måte med at pliktssystemet er et utdatert næringspolitisk virkemiddel. Det viste seg uansett at det ikke var flertall her i salen for regjeringens forslag, og regjeringen Solberg måtte trekke den meldingen.

Pliktssystemet ble også en del av behandlingen i forrige kvotemelding. Stortinget sluttet seg da til noen av de forslagene som igjen ble fulgt opp med at man endret forskriften.

Stortinget har behandlet pliktssystemet og forslag til endring i pliktene. Det har også blitt fulgt opp gjennom forskriftsendringer, men fiskerinæringen kan vanskelig sammenlignes med næringen sånn den var da plikten ble innført. Jeg mener det er viktig at vi vektlegger situasjonen sånn den i realiteten er, ikke sånn den en gang var. Filetindustrien er en kostbar driftsform. Filetproduksjon basert på trålerråstoff er bedriftsøkonomisk krevende. Vi må også erkjenne at tilbudsplikten ikke har hatt den tilskattede effekten på verken lønnsomhet eller sysselsetting i fiskefiletindustrien. Her er det dessverre ingen enkle eller raske svar.

Geir Jørgensen (R) [11:55:16]: Takk for svaret. Det var vel ikke helt klart når det gjelder det som er essensen i spørsmålet her: om statsråden mener at pliktkvotene i dag fungerer etter hensikten. Det refereres til ulike utredninger, som jeg regner med både Rødt og flere skal kunne slutte seg til, og beskrivelsen av at dette er et uegnet virkemiddel og utdatert på sitt vis.

Samtidig står vi nå midt i behandlingen av en kvotemelding som av uforståelige grunner ikke berører det mest sentrale elementet i kvotepolitikken, nemlig disse kvotene som i all hovedsak eies av børsnoterte trålerredier som bidrar lite inn til kysten. Man har altså tatt den største biffen av middagsbordet når vi diskuterer disse tingene. Hvorfor har ikke regjeringen lagt pliktkvotene inn i den kvotemeldingen vi har nå?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:56:20]: Når det gjelder den strukturgevinsten som kommer fra disse kvotene, utløper disse først i 2032, så her har vi faktisk bedre tid.

Det er mange ministre før meg som har prøvd å gape over for mye i én sak. Jeg synes den runden vi har her nå, med alle de utredningene, alle de mange stortingsmeldingene som er lagt på bordet her, viser kompleksiteten i denne saken. Man kan ikke framstille det som at dette er et enkelt spørsmål, for det er det ikke.

Det vi gjør med kvotemeldingen, er at vi legger fram en helhetlig politikk og kan slå fast noen viktige stolper i fiskeripolitikken. Det fortjener kysten, og det fortjener næringen. Vi har ting som må avklares, som har stått uavklart etter forrige behandling av Solberg-regjeringens kvotemelding. Det legger vi nå til rette for, gjennom både mer rettferdig fordeling og å sikre forutsigbarhet for næringen i de spørsmålene som ligger til behandling i kvotemeldingen.

Geir Jørgensen (R) [11:57:20]: Det er ingen som hevder at dette er enkelt, men den faktiske situasjonen i dag – når vi nå skal ha en ny fordelingspolitikk for de fiskekvotene som vi i Norge som nasjon rår over – er at man altså har tatt titusenvis av tonn med fisk ut av denne fordelingspolitikken, som vi nå forhåpentligvis

mange partier i lag skal kunne klare å bli enige om. Vi vet at disse titusenvis av tonn med fisk, som i liten grad kommer kystsamfunnene til gode, også blir fisket på den mest klimafiendtlige måten vi vet om å ta opp fisken på. Vi har et helt samfunn som er under omstilling, sektor for sektor, og vi vet at vi har muligheten til å bygge opp en grønn, god og bærekraftig kystflåte nettopp på denne fisken som vi snakker om her, som ligger i pliktkvotene, men regjeringen ser ikke ut til å ville ta den omstillingen.

Spørsmålet er: Når skal vi få løsningen på hva som skal skje med pliktkvotene?

Statsråd Cecilie Myrseth [11:58:28]: Som jeg nettopp har sagt, er det ikke den samme hasten når det kommer til disse kvotene. De utløper i 2032, og nå er vi vel i 2024, så vi har litt tid på å avklare de spørsmålene.

Jeg vil bare si at skal vi klare å skape aktivitet, verdiskaping og helårslige arbeidsplasser i de mange kystsamfunnene – som jeg også er veldig opptatt av, det er viktig for hele regjeringen – må man se på industripolitikken i litt større perspektiv enn bare å tenke på hvordan man kan benytte hvitfisken. Det er et arbeid som også settes i gang. Det er heller ikke i stor grad omfattet av eller omtalt i kvotemeldingen, fordi det er en ren kvotemelding.

De avgrensningene vi har gjort, har jeg vært veldig tydelig og ærlig på. Jeg tror det er viktig å slå fast noen stolper nå for å komme oss videre i fiskeripolitikken. Vi har mange viktige spørsmål vi skal jobbe med videre, og det ser jeg fram til også å involvere Stortinget i på egnet måte.

Spørsmål 9

Himanshu Gulati (FrP) [11:59:40]: «Oskar på 11 år døde på tragisk vis etter å ha fått i seg en hvetebolle på skolekjøkkenet. VG avdekket at viktig informasjon om hans allergi ikke ble lagret. Avdelingsdirektør Bø i Helse- og omsorgsdepartementet har sagt: «Dette bør alle kommuner og virksomheter lære av for å forhindre at noe lignende skjer igjen.» Helse- og omsorgsministeren har på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 669 (2023–2024) svart at «ansvaret for etterlevelsen ligger hos skolen og kommunen som skoleeier».

Mener statsråden, som øverste sjef for skolesektoren, at Helsedirektoratets råd om matallergi i barnehager og -skoler bør forskriftsfestes?»

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:00:23]: Dette er en forferdelig trist sak, så jeg vil starte med å uttrykke min dypeste medfølelse med foreldre og andre pårørende.

Jeg vil også understreke at alle barn skal føle seg trygge på skolen, og at hendelser som dette ikke skal skje. Det er regler og rutiner som skal sikre at alle barn har det trygt på skolen, også barn med matallergi. Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger skal bl.a. bidra til at sykdom, skade og alvorlige hendelser forebygges. I forskriften er det krav om at skolen skal ha planer og rutiner for å forebygge og håndtere skader, ulykker, overgrep og andre alvorlige hendelser. Dette gjelder også forebygging av og beredskap for alvorlige allergiske reaksjoner.

Helsedirektoratet har laget nasjonale råd for håndtering av matallergi i barnehager og skoler. Det er kommunen som er skoleeier, og som har ansvaret for at reglene etterleves. Jeg vil vise til at helse- og omsorgsminister Ingvild Kjerkol på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 669 for 2023–2024 svarte på om Helsedirektoratets råd om matallergi i barnehager og skoler bør forskriftsfestes. I sitt svar skriver helse- og omsorgsministeren:

«Det vurderes i første omgang ikke som hensiktsmessig å forskriftsfeste veilederen, men det kan være aktuelt å se på om dagens regelverk kan gjøres enda tydeligere med tanke på skolenes og kommunene som skoleeiers ansvar.»

Jeg er enig i denne vurderingen.

Himanshu Gulati (FrP) [12:02:24]: Jeg takker for svaret og deler ministerens medfølelse og sympati med både familien, skolen og alle dem som er berørte. Slike tragedier skal vi ikke ha, verken her eller andre steder.

Jeg oppfatter også svaret som at regjeringen ikke ser noe behov for å forskriftsfeste disse reglene, i hvert fall ikke på nåværende tidspunkt. Jeg vil likevel følge opp med et spørsmål til. Har statsråden noen andre tanker om hva som kan gjøres for å bedre etterlevelsen av de reglene og retningslinjene man allerede har?

Statsråd Kari Nessa Nordtun [12:02:59]: Jeg tenker at et av de viktige tiltakene for å forhindre at en sånn situasjon skjer igjen, er nettopp at skolene må sørge for at de ansatte får god opplæring i håndtering av alvorlige

allergiske reaksjoner for å sikre at alle ansatte kan forhindre, gjenkjenne og behandle slike reaksjoner. Det er kommunen, som skoleeier, som har ansvar for at kravene i forskriften blir oppfylt. Det betyr også at skolene har internkontroll for å sikre etterlevelse av regelverket. Internkontroll er viktig. Skolen skal gjennom internkontroll avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik, og det tenker jeg er veldig viktig nå og framover. Så viser jeg til helseministerens svar om at en ser på om dagens regelverk kan gjøres enda tydeligere med tanke på skolenes og kommunene som skoleeiers ansvar.

Spørsmål 10

Fra representanten Une Bastholm til klima- og miljøministeren:

«Det haster med tiltak for å stanse bit-for-bit-nedbyggingen av norsk natur. NRK publiserte nylig en oversikt over 44 000 naturinngrep de siste fem årene, blant annet i spesielt viktig natur som villreinområder, inngrepsfri natur, strandsoner, vassdrag og gammelskog. Det er også godt kjent at mange kommuner har en dispensasjonspraksis som er lovstridig, blant annet fra undersøkelser gjort av Sivilombudet.

Hva vet statsråden om omfanget av ulovlige naturinngrep i Norge, og hva vil han foreta seg for å stanse dette?»

Presidenten [12:03:57]: Spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:04:02]

Referat

Presidenten [12:04:03]: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

